

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

İZENERJİ İNSAN KAYNAKLARI TEMİZLİK BAKIM VE ORGANİZASYON ENERJİ YAYINCILIK REKLAM TURİZM SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	4
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	5
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	5
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	5
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	7
7.	DENETİM BULGULARI.....	8

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sermaye ve Ortaklık Yapısı	2
Tablo 2: Bağlı Ortaklıklar ve İştirakler Tablosu	2
Tablo 3: Son 3 Yılda İşe Alınan Personel Sayısı	16
Tablo 4: Son 3 Yılda Şirkette Çalışan Ortalama Personel Sayısı	17
Tablo 5: İZETAŞ A.Ő. Gelir Tablosu ve Özkaynak Kalemleri	22
Tablo 6:Yapılan Harcamaların Detayı	31
Tablo 7: 2023 Yılı ÜFE-TÜFE Oranları	66
Tablo 8: 2023 Yılı Murahhas Üye Ücret Tutarları.....	70

KISALTMALAR

A.Ş.	Anonim Şirket
BOBİ FRS	Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı
ESHOT	İzmir Büyükşehir Belediyesi Elektrik Su Havagazı Otobüs ve Trolleybüs Gen. Müd.
İBB	İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı
İZBETON	İzbeton İzmir Büyükşehir Belediyesi Beton ve Asfalt Enerji Üretim ve Dağıtım Tesisleri Su Kanalizasyon Tic. ve San. A.Ş.
İZDENİZ	İzmir Deniz İşletmeciliği Nakliye ve Turizm Ticaret A.Ş.
İZDOĞA	İzmir Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruması. İyileştirilmesi, Müşavirlik ve Proje Hizmetleri Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İZELMAN	İzelman Genel Hizmet Otopark, Özel Eğitim, İtfaiye ve Sağlık Hizmetleri Ticaret A.Ş.
İZENERJİ	İzenerji İnsan Kaynakları Temizlik Bakım Onarım Enerji Güvenlik Hiz. İlaçlama ve Turz. San. ve Tic. A.Ş.
İZETAŞ	İzetaş İzmir Elektrik Tedarik A.Ş.
İZFAŞ	İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri Ticaret A.Ş.
İZGÜNEŞ	İzgüneş Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş.
İZSU	İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
İZTARIM	İztarım Eğitim Kurumları Danışmanlık Tarımsal Üretim Gıda Marketçilik A.Ş.
TETUSA	Tetusa Özel Sağlık Hizmetleri Termal Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
ÜFE	Üretici Fiyat Endeksi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. Diğer Bulgular

1. Şirketin Vadesi Geçmiş Alacaklarına Vade Farkı Uygulanmaması ve Alacakların Tahsilat Süreçlerinin Başlatılmaması
2. Belediye Şirketleri Arasında İşçi Geçişleri Yapılmasının Hukuki Dayanağının Bulunmaması
3. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması
4. Toplu İş Sözleşmesi Hükümlerine Uyulmaması
5. Şirkette Kapsam Dışı Statüde Çalışan Personele Yönetim Kurulu Kararına Aykırı Olarak Farklı Oranlarda Zam Yapılması
6. Personel Alım Süreçlerinde Hatalı Uygulamalar Yapılması
7. Büyükşehir Belediyesinin Doğrudan veya Dolaylı Olarak Çoğunluk Hissesine Sahip Olduğu Şirketin Yönetim Kurulu Kararları ile Başka Şirketler Kurulması
8. Görevlendirilmeyen Alanlarda Şirket İçerisinde Birimlerin Kurularak Harcamalar Yapılması ve Yurtdışında Toplantılara Katılınması
9. Bağımsız Denetim Hizmet Alımının Kamu İhale Kanunu Kapsamında Yapılmaması
10. Bağımsız Denetim, Yeminli Mali Müşavirlik ve Hukuk Müşavir Ücretlerinin Sözleşme Dönemi İçerisinde Artırılması
11. Şirket ile Müteahhit Arasında İmzalanan Protokol ve Satış Sözleşmesi Hükümlerine Uyulmaması
12. Şirketin Başka Kurumların Görev ve Yetki Alanında Yer Alan Hususlarla İlgili Harcama Yapması
13. Şirketin Finansal Sıkıntı Yaşamaması ve Tanıtım İhtiyacı Olmamasına Rağmen Reklam Anlaşması Yapılması

14. Şirketler Koordinatörü Olarak Yapılan Görevlendirilmenin Hukuka Uygun Olmaması
15. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetinin Doğrudan Temin Yöntemiyle Alınması
16. 4734 Sayılı Kanunda Gösterilen Yöntemlere Uymayan Alımların Yapılması
17. İzmir Büyükşehir Belediyesine Bedelsiz Olarak Gayrimenkul Tahsisi Yapılması
18. Kiracısı Olunan Taşınmazların Kira Bedellerinin Mevzuatta Öngörülen Tutardan Yüksek Oranda Arttırılması
19. Vergi ve Sosyal Güvenlik Kurumu Borçlarının Vadesinde Ödenmemesi Sebebiyle Gecikme Cezası Ödenmesi
20. Yönetim Kurulu Üyeleri Arasından Atanan Murahhas Üyelerle İlgili Hatalı Uygulama Yapılması
21. Yönetim Kuruluna Verilen Murahhas Üyelik Ücretinin Yönetim Kurulu Kararıyla Belirlenmesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

İzenerji İnsan Kaynakları Temizlik Bakım Onarım Enerji Güvenlik Hizmetleri İlaçlama ve Turizm Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (İZENERJİ A.Ş.), İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 26'ncı maddesi ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre 24.03.1992 yılında kurulmuş olup 24.04.1992 tarihinde ticaret siciline tescil edilmiştir.

İZENERJİ A.Ş.'nin faaliyet alanı, şirket ana sözleşmesinde gösterilmiş olup Şirket ana faaliyeti, Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşları ve şirketlerine 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri kapsamında personel temin hizmeti sağlamaktır. Ayrıca yeşil enerji diye adlandırılan yenilenebilir enerji üretimi, su kaynakları alanında faaliyet göstermektedir.

Şirket, kamu ve özel hukukuna tabi olarak kurulmuş olup faaliyetlerini ise temel olarak Türk Ticaret Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Borçlar Kanunu'na tabi olarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca Şirket gerçekleştireceği ihaleli işlemlerde Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na tabidir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Şirket, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda kurulmuş anonim bir şirkettir. Dolayısıyla, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare olunur. Yönetim kurulu üyeliğine ancak gerçek kişiler seçilebilir. Pay sahibi olan bir tüzel kişi yönetim kurulu üyesi olamaz. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişiler yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilir. Yönetim kurulu niteliği gereği sürekli bir organdır.

Anonim şirket yönetim kurulu; ortakların sermayelerinin korunması ve değerlendirilmesini, şirket alacaklılarının da alacaklarını emanet ettikleri, idare ve temsile yetkili bir organdır. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın kanunla öngörölmüş zaruri bir organdır.

Şirketin yönetim organı olan yönetim kurulu, İzmir Büyükşehir Belediyesi ile Belediyenin diğer şirketlerinin tüzel kişiliğini temsilen 11 üyeden oluşmaktadır. Yönetim

Kurulu üyeleri 29.03.2023 tarihli Genel Kurul kararı ile seçilmişlerdir.

Şirketin idari birimleri; İnsan Kaynakları Müdürlüğü, Muhasebe ve Mali İşler Müdürlüğü, İdari İşler Müdürlüğü, Ticaret ve Satın Alma Müdürlükleri ile Su Kaynakları Araştırma ve Uygulama Merkezinden oluşmaktadır.

Şirkette çalışan personel sayısı 31.12.2023 tarihi itibarıyla 11.520'dir. Çalışan personel 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidir.

1.3. Mali Yapı

İZENERJİ A.Ş.'nin nominal sermaye tutarı 267.150.000,00 Türk Lirası olup sermayesinin tamamı ödenmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Şirketin %39,46 oranındaki hissesine sahiptir. Şirketin 31.12.2023 tarihi itibarıyla sermaye ve hisse yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Sermaye ve Ortaklık Yapısı

Pay Sahibinin Unvanı	Sermaye Miktarı (TL)	Sermaye Oranı %
İzmir Büyükşehir Belediyesi	105.425.939,00	39,4632
İZELMAN A.Ş.	138.460.639,00	51,8288
İZFAŞ A.Ş.	16.650.925,00	6,2328
İZBETON A.Ş.	6.612.497,00	2,4752

İZENERJİ A.Ş.'nin aşağıdaki tabloda yer alan bağlı ortaklıkları ve iştirakleri bulunmaktadır.

Tablo 2: Bağlı Ortaklıklar ve İştirakler Tablosu

Bağlı Ortaklık ve İştiraklerin Unvanı	Sermaye Miktarı (TL)	Sermaye Oranı %
İZELMAN A.Ş.	27.807.226,00	3,5378
İZMİR JEOTERMAL A.Ş.	21.500.000,00	50,00
İZELMAN A.Ş.-İZENERJİ A.Ş. ADI ORTAKLIĞI	7.100,00	10,00
TETUSA A.Ş.	64.329.200,00	75,6800
İZTARIM A.Ş.	23.122.957,07	3,0903
İZETAŞ A.Ş.	135.000.000,00	100,00
İZMİR ARITMA TEKNOJİLERİ A.Ş.	500.000,00	50,00
İZGÜNEŞ A.Ş.	490.000,00	49,00

Şirketin 2021 yılı dönem net karı 81.173.787,66 TL, 2022 yılı dönem net karı 87.051.043,82 TL, 2023 yılı dönem net zararı 165.687.695,13 TL olarak gerçekleşmiştir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Şirketin Muhasebe Sistemi

6102 sayılı Kanun'da; Kanun'a tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından (1) Seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihinde yayımlanmış ve 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Şirketin tabi olduğu muhasebe sistemi (1) Seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Tekdüzen Hesap Planıdır.

Şirket, muhasebe kayıtlarını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ilkelerine uygun şekilde ve 7/A seçeneğine göre tutmaktadır. 7/A seçeneğinde, giderler yapıldıkları anda ilgili defter-i kebir hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken, söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili gider yerlerine göre izlenir.

1.4.2. Şirketin Raporlama Sistemi

Anonim şirketin finansal tabloları hakkındaki hükümlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir.

6102 sayılı Kanun'un 514 ve 515'inci maddelerine göre yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörölmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar. Anonim şirketin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtabilecek şekilde çıkarılır.

6102 sayılı Kanun'un 516'ncı maddesine göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ise, Şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtmalıdır. Yıllık faaliyet raporunda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 88'inci ve Geçici 1'inci maddeleri uyarınca tâbi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olan gerçek veya tüzel kişi tacirler, münferit veya konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak hazırlamaları gerekmektedir.

Şirket, 29.07.2017 tarihli ve 30138 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan (56) Sıra no.lu Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) Hakkında Tebliğ ile Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar uyarınca bağımsız denetime tabi olup BOBİ FRS' de öngörülen finansal tabloları (finansal durum tablosu, kâr veya zarar tablosu, öz kaynak değişim tablosu ve nakit akış tablosu) hazırlamaktadır.

1.4.3. Şirket Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Gelir tablosu,
- Envanter defteri

Şirketin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Şirketin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve gelir tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan;

mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, şirket yönetimi ile diğer ilgili personel tarafından; işletmenin amaçlarına ulaştığına, faaliyet ve işlemlerin etkin olarak gerçekleştirildiğine, kanun ve

düzenlemelere uyulduğuna dair makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanan ve uygulanan bir sistemdir. Bu amaçla, iç kontrol sistemi söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından tehdit oluşturan faaliyet risklerinin de ortaya konulmasını sağlayacak şekilde tasarlanır ve uygulanır.

COSO (Committee of Sponsored Organisation of Treadway Commission) modeli, iç kontrol sistemini birbiriyle ilgili 5 bileşenden oluşan bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda şirketlerde iç kontrol sistemi;

- a) Kontrol çevresini,
- b) İşletmenin risk değerlendirme sürecini,
- c) Finansal raporlama ve iletişim ile ilgili faaliyet süreçlerini de içeren bilgi sistemlerini,
- ç) Kontrol işlemlerini ve
- d) Kontrollerin gözetimini, içerir.

İç kontrol sisteminin tasarımının değerlendirilmesi, iç kontrolün önemli yanlışlıkları önleme, ortaya çıkarma ve düzeltme kapasitesine sahip olup olmadığını belirlemeye yöneliktir.

Şirketlerde kontrol ortamı, işletmenin yönetim fonksiyonu ile iç kontrol sistemi ve bunun önemine ilişkin işletme yönetiminin ve yönetimden sorumlu kişilerin tutum, davranış ve anlayışlarını kapsar. Kontrol ortamı, işletme çalışanlarının iç kontrol sistemiyle ilgili düşüncelerini etkileyerek, iç kontrol sisteminin etkin, disiplinli bir yapıda oluşmasını sağlar.

Şirketin kontrol ortamının tasarımı değerlendirilmiştir ve bunların işletmenin iş akışı ile ilişkileri dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, ahlaki ve dürüstlikle ilgili değerlerin uygulanması ve iletişiminden organizasyon yapısına, yetki ve sorumluluk dağılımından insan kaynakları ile ilgili politika ve uygulamalara kadar pek çok husus değerlendirilmiştir.

Şirketlerin finansal raporlama ile ilgili iş süreçlerini ve iletişimi kapsayan bilgi sistemi işletmenin varlık, yükümlülük ve öz sermayesinin doğruluğunu sağlamak üzere, faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, sınıflandırılması ve raporlanmasına ilişkin muhasebe sistemini kapsar. Şirketin finansal tablolarının hazırlanması; uygun finansal raporlama yapısı ile işletmenin faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, analiz edilmesi, özetlenmesi ve doğru bir şekilde finansal tablolara yansıtılması süreçlerini içerir. Bu açılarından bilişim sistemi

değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetleri, şirketlerin amaçlarına ulaşmasını engelleyebilecek risklerin ortaya çıkarılması ve gerekli önlemlerin alınması gibi, işletme yönetiminin talimatlarının uygulanmasını sağlayan usul ve esaslardır. Bu kapsamda; yetkilendirmeler, performansın gözden geçirilmesi, bilgi işleme süreçleri, fiziksel kontroller ve görevlerin ayrılması gibi açılardan kontrol faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Ayrıca, bilişim sistemlerine ilişkin kontroller, veri merkezi ve ağ işlemleri, sistem yazılımının edinimi, değişimi ve bakımı, erişim güvenliği ve uygulama sistemi edinimi, geliştirilmesi ve bakımı vb. yönlerden değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetlerinin gözetimi, kontrollerin tasarım ve işleyişinin zamanında değerlendirilmesi ve şartlara bağlı olarak değişiklikler için önemli düzeltici önlemlerin alınmasını da içeren, iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendiren bir süreçtir.

Şirketin faaliyetleri belirlenerek, bu faaliyetler ile ilgili süreçler ve süreçlerin performans kriterleri İnsan Kaynakları Müdürlüğü ve ilgili birimdeki personel tarafından takip edilmektedir. Bu süreçlere dayalı olarak görev tanımlarının oluşturulduğu ve birimlerin talimat ve prosedürlerinin hazırlandığı görülmüştür. Ayrıca Şirket tarafından kurulmuş bir iç kontrol veya iç denetim birimi yoktur. Şirket bağımsız denetime tabi olması sebebiyle her yıl denetlenmekte olup bir nevi iç kontrol süreci bu denetimlerce yerine getirilmektedir.

Şirketin geçmiş yıl faaliyet gelirleri ile harcamalarını takip etmek, kar-zarar durumunu ortaya koyabilmek adına mevzuat gereği hazırlanması gereken finansal tablolarının Mart ayında yapılan Genel Kurula sunulduğu görülmüştür.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

İzenerji İnsan Kaynakları Temizlik Bakım ve Organizasyon Enerji Yayıncılık Reklam Turizm Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Şirketin Vadesi Geçmiş Alacaklarına Vade Farkı Uygulanmaması ve Alacakların Tahsilat Süreçlerinin Başlatılmaması

Şirketin vadesi geçmiş alacaklarına vade farkı uygulanmadığı ve bu alacaklara ilişkin takip ve tahsilat süreçlerinin başlatılmadığı görülmüştür.

Şirketin 31.12.2023 tarihi itibarıyla 120-Alıcılar Hesabında toplam 1.969.493.356,44 TL tutarında alacağın olduğu görülmektedir. İlgili tutarlara ilişkin yapılan incelemede Şirketin İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Belediyenin doğrudan veya dolaylı ortağı olduğu şirketlerden, İZSU ve ESHOT'tan vadesi geçmiş alacak tutarlarının bulunduğu, ancak bunlara vade farkı uygulamasının yapılmadığı ve tahsilata ilişkin süreçlerin başlatılmadığı anlaşılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, İZENERJİ A.Ş.'nin dolaylı olarak hakim hissedarıdır. Şirket belediye sermayesi ile kurulmuş olsa da ticari faaliyetleri sebebiyle özel hukuk tüzel kişisi olup 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir. 6102 sayılı Kanun'un tacir olmanın hükümlerini düzenleyen 18'inci maddesinde, her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği, özen ve bağlılık yükümlülüğünü düzenleyen 369'uncu maddesinde ise, yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişilerin, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetme yükümlülüğü altında olduğu ifade edilmiştir.

Şirketin belediye şirketi olarak gelir sağlamayı hedef edinmesi ile birlikte ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir. Şirket tarafından

ilgili belediyelere ve belediye şirketlerine mal veya hizmet satışı yapılmasına karşın alacakların tahsilatının sağlanmaması Şirketin nakit durumunu etkilemektedir.

Sonuç olarak, Şirketin 31.12.2023 tarihi itibarıyla 120-Alıcılar Hesabında bulunan toplam 1.969.493.356,44 TL tutarında alacağı için vade farkı uygulanması ve alacakların tahsil edilmesi için gerekli işlemlerin başlatılması gerekmektedir.

BULGU 2: Belediye Şirketleri Arasında İşçi Geçişleri Yapılmasının Hukuki Dayanağının Bulunmaması

Şirket yönetim kurulu kararları ile personel temin hizmeti yöntemiyle çalışan sürekli işçilerin İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı Olur'u ile Belediyenin doğrudan veya dolaylı olarak hissesine sahip olduğu Belediye Şirketleri arasında geçişlerinin yapıldığı tespit edilmiştir.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Kapsam" başlıklı 2'nci maddesinde "(2) *Bu Yönetmelik hükümleri;*

... belediyelerin ve bunların kurdukları veya üye oldukları mahallî idare birlikleri ile bağlı kuruluşlarının Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurdukları şirketler ...

için uygulanmaz. Ancak, bu kapsamdaki işçi alım ilanlarının Kuruma bildirilmesi zorunludur. Bu ilanlar Kurum internet sitesinde ve ilgili kamu kurum ve kuruluşunca uygun görülen iletişim araçları ile kamuoyuna duyurulur. Kamu kurum ve kuruluşları işçi alımının adil ve şeffaf bir şekilde yapılmasını sağlayacak diğer tedbirleri de alır." düzenlemesine yer verilmiştir.

Anılan Yönetmelik hükümlerinde, Belediye şirketi olan İZENERJİ A.Ş.'nin yeni personel alımları için, işçi alım ilanlarının Türkiye İş Kurumuna bildirilmesinin zorunlu olduğunu düzenleyerek, işçi alımının adil ve şeffaf bir şekilde yapılmasını sağlayacak tedbirlerin de alınması gerektiğine yer verilmiştir. Dolayısıyla İZENERJİ A.Ş. bünyesinde ilk defa istihdam edilecek işçilerin nitelik ve diğer özelliklerinin Türkiye İş Kurumuna bildirilmesi ile işe alım prosedürlerinin başlatılmasının gerekli olduğu mezkur Yönetmelik'le düzenlenmiştir. Ancak İZENERJİ A.Ş.'ye diğer belediye şirketlerinden geçişi yapılarak yeni işçi alımı şeklinde işe başlatılan işçilerin alım ilanlarının Türkiye İş Kurumuna bildirilmediği anlaşılmıştır.

Yapılan incelemede, 2023 yılı faaliyet döneminde İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanının onayını takip eden Şirket yönetim kurulu kararları ile diğer Belediye şirketlerinden

çıkışı yapılarak İZENERJİ A.Ş.'ye girişi yapılan 59 işçi, İZENERJİ A.Ş.'den de çıkışı yapılarak diğer Belediye şirketlerine girişi yapılan 73 işçinin olduğu görülmüştür.

2023 yılında işçi geçişlerine yönelik olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanının onayını belirten yazı ile Şirket tarafından alınan yönetim kurulu kararlarından birine örnek olarak aşağıda verilmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı tarafından imzalanarak İZENERJİ A.Ş.'ye gönderilen 04.07.2023 tarih ve 923 sayılı yazı ile, İZFAŞ A.Ş.'de kongre ve etkinlik personeli olarak görev yapan kişinin tüm özlük haklarıyla birlikte büro elemanı kadro unvanı ile Belediye Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığında görev yapmak üzere İZENERJİ A.Ş.'de işe başlatılması hususunda gereğinin yapılması belirtilmiştir.

Belediye Başkanı tarafından imzalanan yazı üzerine İZENERJİ A.Ş. Yönetim Kurulu tarafından 28.07.2023 tarih ve 102 sayılı karar ile “İZFAŞ A.Ş. çalışanı ... 01.08.2023 itibari ile tüm yasal hakları ile İZENERJİ A.Ş.'ye geçişinin yapılmasına ve İzmir Büyükşehir Belediyesi işçi Personel Şube Müdürlüğü ile imzalamış olduğumuz hizmet alım sözleşmesi kapsamında çalışmaya başlatılmalarına” karar verilmiştir. Bu karar ile işçinin İZFAŞ A.Ş.'den çıkışı yapılarak tüm yasal hakları ile birlikte İZENERJİ A.Ş.'de işe başlatılmasına karar verilmiştir.

Belediye Başkanının onayıyla belediye şirketleri arasında geçişine izin verildiği durumda, işçinin ayrıldığı belediye şirketinden çıkışı “SGK Çıkış Kodu 22 - Diğer Nedenler”le yapıldığı Şirket yöneticilerden öğrenilmiştir. “SGK Çıkış Kodu 22 - Diğer Nedenler” çıkış kodu, işçinin işten çıkış nedeninin başka bir çıkış kodu ile bağdaşmayan nedenden kaynaklanması durumunda seçilen çıkış kodu olarak tanımlanmaktadır. Belediye şirketinden çıkışı yapılan işçi, diğer belediye şirketinde tüm yasal hakları saklı kalmak şartıyla işe başlatılmaktadır.

Mevzuatımızda belediye şirket işçilerinin, belediyenin sermayesinde çoğunluk hissesine sahip olduğu belediye şirketleri arasında geçişine izin verilen bir husus düzenlenmemektedir. Bu nedenle belediye şirketleri arasında işçi geçişleri yapılmasının hukuki dayanaktan yoksun olduğu düşünülmektedir.

Şirket cevabında özetle, belediye şirketleri arasında iş mevzuatı gereği geçiş olarak isimlendirilen işçi görevlendirmelerini engelleyen herhangi bir mevzuat hükmünün bulunmadığını, şirketler arası geçişlerin mevzuat gereği SGK ve İŞKUR'a bildirildiğini, 5216 ve 5393 sayılı yasanın Belediye Başkanına belediyenin mal varlığını ve haklarını gözetim ve takip yetkisi ve yükümlülüğü getirdiğini, Belediye Başkanının da personel hareketlerinden bu

sebeple bilgi sahibi olması gerektiğini ifade etmiştir.

Ancak Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında belediye şirketleri tarafından istihdam edilecek personellerin adil ve şeffaf bir şekilde alım süreçlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bir belediye şirketinden başka bir belediye şirketine Büyükşehir Belediye Başkan onayı ile personel geçişi yapılmasına ilişkin cevaz veren bir düzenleme bulunmamaktadır. Nitekim Büyükşehir Belediyesi ile belediye şirketleri farklı tüzel kişiliklere sahip olup, Şirketin yönetimi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 365'inci maddesi uyarınca yönetim kuruluna aittir.

Yukarıda yer verilen hususlar çerçevesinde yapılan incelemeler sonucunda;

- Belediye şirketleri arasında geçişi yapılan işçilerle ilgili işçilerin çıkışını yapan veya işçileri işe başlatan belediye şirketlerinin ilgili personelle ilgili herhangi bir personel ihtiyaç analizinin denetim sürecinde sunulmadığı gibi cevap eklerinde de yer verilmediği,

- İZENERJİ A.Ş.'ye diğer belediye şirketlerinden geçişi yapılarak yeni işçi alımı şeklinde işe başlatılan işçilerin alım ilanlarının Türkiye İş Kurumuna bildirildiğine dair belgenin denetim sürecinde sunulmadığı gibi cevap eklerinde de yer verilmediği,

- İZENERJİ A.Ş.'nin yönetim kuruluna meri mevzuatta belediye şirketleri arasında işçi geçişlerine ilişkin bir yetki verilmediği, işçi geçişlerine ilişkin olarak meydana gelecek muhtemel zararlarla ilgili yönetim kurulu üyelerinin sorumlu olacağı,

- İZENERJİ A.Ş.'nin yönetim ve temsil organının yönetim kurulu olduğu, dolayısıyla diğer Belediye şirketlerinden İZENERJİ A.Ş.'ye geçişi yapılarak işe başlatılan 59 işçi ile İZENERJİ A.Ş.'den de çıkışı yapılarak diğer Belediye şirketlerinde işe başlatılan 73 işçinin, şirketler arasında geçişinin yapılmasına dair mevzuatta İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanının onay verme görev ve yetkisinin bulunmadığı,

anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, 2023 yılı faaliyet döneminde İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanının onayını takip eden İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu kararları ile belediye şirketleri arasında geçişi yapılan işçilerin, mevzuatta geçişine izin veren bir husus düzenlenmemesi nedeniyle bu geçişlerin hukuken mümkün olmadığı, bu hususun düzeltilmesi gerektiği, anılan Belediye Başkanı ile yönetim kurulu üyelerinin sorumlu olduğu düşünülmektedir.

BULGU 3: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

Şirkette çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun (Kanun) 53'üncü maddesinde işçilere yıllık ücretli izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2023 yılında 1.683 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Mezkûr düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri

gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemelerde Şirkette, 2023 yılı içinde 11.191 işçinin görev yaptığı, bu işçiler arasında 200-300 gün arasında yıllık ücretli izin hakkı bulunan 86 personel olduğu, 100-200 gün arasında yıllık ücretli izin hakkı bulunan 935 personel olduğu, 50-100 gün arasında yıllık ücretli izin hakkı bulunan 1.976 personel olduğu tespit edilmiştir.

Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Sonuç olarak, belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve Şirkete ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 4: Toplu İş Sözleşmesi Hükümlerine Uyulmaması

Şirkette toplu iş sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak kapsam dışı statüde işçi çalıştırıldığı tespit edilmiştir.

Kapsam dışı personel, iş kanunu hükümlerine tabi olarak çalışmakla birlikte toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlanamayan çalışanları tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır.

İZENERJİ A.Ş.'de 01.01.2023-31.12.2024 tarihleri arasında uygulanan Toplu İş Sözleşmesi'nin sözleşmenin kapsamı başlıklı 2'nci maddesinde, "...Kişi olarak iş yerinde çalışan genel iş sendikası üyelerini kapsar. Ancak müdür, müdür yardımcıları, danışmanlar, mühendis, tasarımcı, araştırmacı, tarihçi, grafiker, gazeteci, yazar, yönetmen, mimarlar, muhasebe bölümü, personel bölümü, satın alma ve halkla ilişkiler bölümü (sorumlusu), Büyükşehir belediyesinde görev yapan sekreteryası, bilgi işlem şefi, dağıtım saha çalışması koordinatör şefi, Genel müdür asistanı kapsam dışıdır. Bunların sayısı 250 kişiyi geçmeyecektir. Kapsam dışı personele bu toplu iş sözleşmesinin ilgili maddesine göre belirtilen bentlerden daha düşük ücret ödenemez..." düzenlenmesine yer verilmiştir.

Şirkette yapılan incelemede, toplu iş sözleşmesinde sayılan unvanlar haricinde büro elemanı, iş güvenliği uzmanı, ambar sorumlusu, iş yeri hekimi, iş yeri hemşiresi, bilgi işlem personelinin kapsam dışı personel olarak belirlendiği görülmüştür.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nda toplu iş sözleşmesi, iş sözleşmesinin yapılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hususları düzenlemek üzere işçi sendikası ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren arasında yapılan sözleşmeyi ifade etmektedir. Dolayısıyla toplu iş sözleşmesi, işçilerin ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını belirlemek üzere yaptıkları bir sözleşmedir.

Anılan Kanun'un "Toplu iş sözleşmesinin hükmü" başlıklı 36'ncı maddesinde ise "*Toplu iş sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe iş sözleşmeleri toplu iş sözleşmesine aykırı olamaz. İş sözleşmelerinin toplu iş sözleşmesine aykırı hükümlerinin yerini toplu iş sözleşmesindeki hükümler alır. Toplu iş sözleşmesinde iş sözleşmelerine aykırı hükümlerin bulunması hâlinde ise iş sözleşmesinin işçi yararına olan hükümleri geçerlidir...*" hükmü yer almaktadır.

Sonuç olarak, Şirket tarafından istihdam edilen personelin kapsam dışı olarak belirlenmesinde toplu iş sözleşmesi ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin dikkate alınması, toplu iş sözleşmesinde kapsam dışı personel olarak sayılmayan unvanlarda kapsam dışı personel olarak istihdam edilme uygulamasına son verilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Şirkette Kapsam Dışı Statüde Çalışan Personele Yönetim Kurulu Kararına Aykırı Olarak Farklı Oranlarda Zam Yapılması

Şirket yönetim kurulu kararı ile kapsam dışı personelin net ücretlerine %25 ile %30 oranları arasında artış yapılması kararı alınmasına rağmen, Şirketin kapsam dışı statüde çalışan personelin net ücretlerine %0 ile %66 oranları arasında artış yapıldığı tespit edilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "Eşit davranma ilkesi" başlıklı 5'nci maddesinde "*İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz...*

İşveren, esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmî süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapamaz..." hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca, Yargıtay tarafından verilen kararlarda da, Eşit davranma ilkesinin tüm hukuk alanında geçerli olduğu, İş Hukuku bakımından işverene, işyerinde çalışan işçiler arasında haklı

ve objektif bir neden olmadıkça farklı davranmama borcu yüklediği, bu bakımdan işverenin yönetim hakkının sınırlandırılmış olduğu, başka bir ifadeyle işverenin ayırım yapma yasağı, işyerinde çalışan işçiler arasında keyfi biçimde ayırım yapılmasını yasakladığı, bununla birlikte, eşit davranma borcu, tüm işçilerin hiçbir farklılık gözetilmeksizin aynı duruma getirilmesini gerektirmediği, bahsi geçen ilkenin eşit durumdaki işçilerin farklı işleme tabi tutulmasını önlemeyi amaç edindiği, şeklinde ifade edilebilecek kararları bulunmaktadır.

Şirketin 06.02.2023 tarih ve 14 sayılı yönetim kurulu kararı ile “*Şirkette çalışan Kapsam Dışı personellerin maaşlarına 01/01/2023 tarihinden geçerli olmak üzere net ücretlerine %25 ile %30 oranları arasında artış yapılması için İzenerji A.Ş. Genel Müdürünün yetkili kılınmasına*” karar verilmiştir.

Yapılan incelemede, anılan yönetim kurulu kararı ile 01.01.2023 tarihinden geçerli olmak üzere kapsam dışı personelin net ücretlerine %25 ile %30 oranları arasında artış yapılması kararlaştırılmış iken, İZENERJİ A.Ş. tarafından 1 personelin ücretine hiç zam yapılmamış, diğer kapsam dışı personelin net ücretlerine ise %28 ile %66 oranları arasında değişen net ücret zamları yapılmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu’na göre işverenin aynı şirkette çalışan işçilerden birine yüksek oranda ücret artışı yaparken aynı durumdaki diğer işçilere düşük oranda zam yapması eşit davranma yükümlülüğüne aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle Şirket yönetim kurulu tarafından maaş zammı ile ilgili karar alınırken bütün personele aynı oranda zam oranının belirlenmesi ve farklı oranlarda zam yapılması uygulamasının sona erdirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Şirket yönetim kurulu kararı ile Genel Müdüre verilen net ücretlere artış yetkisi %25 ile %30 oranları arasında iken, bu artış oranlarının üzerinde yönetim kurulu kararına aykırı olarak artış yapan Şirket Genel Müdürü yetkisiz işlem nedeniyle ortaya çıkan şirket zararından sorumlu bulunmaktadır.

BULGU 6: Personel Alım Süreçlerinde Hatalı Uygulamalar Yapılması

Şirketin gerçekleştirdiği personel alımlarının incelenmesi neticesinde, ihtiyaç analizi yapılmadan, yönetim kurulu tarafından personel alım sürecine ilişkin yetki verilmeden personel istihdamına gidildiği, personel temin hizmeti kapsamında yapılan alımlarda İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı Olur’u ile personel alımı yapıldığı görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanun'una göre, anonim şirketin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil olunacağı, Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların

verilmesinin yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri arasında bulunduğu düzenlenmiştir.

Şirket 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında personel temin hizmeti veren bir şirket olup, ilgili Şirketin gerek kendi bünyesine dahil ettiği personele yönelik gerekse de Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşları ve şirketlerine sağladığı personel temin hizmeti kapsamındaki işe alım süreçleri incelendiğinde; Şirket genel müdürlüğüne yönelik personel alım sürecinin, birim müdürlerinin bağlı bulunduğu genel müdür yardımcısına personel talebinin yapılmasıyla başladığı, talebin olumlu karşılanması halinde genel müdür onayına sunulduğu, başvuru yapan adayların değerlendirilmesinin iki aşamada yapıldığı, genel müdür tarafından onay verildikten sonra aday bilgilerinin İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlık makamının onayına sunulduğu, Başkanlık onayı alındıktan sonra İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı tarafından işe giriş işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.

Personel temin hizmeti sağlanan kuruluşlarda ise ihale makamları tarafından ihtiyaç doğrultusunda personel talebinin Şirkete ulaştırıldığı, İnsan Kaynakları Müdürlüğü tarafından “Kurum Dışı İşçi Talep Formu” ihtiyaç duyulan her bir meslek kolu için doldurularak, bağlı bulunan İŞKUR Hizmet Merkezi’ne gönderildiği, özgeçmiş bankasına başvuran ve ihale makamlarınca mülakata çağrılan adaylardan uygun bulunanların listesinin, Başkanlık oluru ile birlikte İnsan Kaynakları Müdürlüğü’ne gönderilmesi şeklinde olduğu görülmüştür.

Şirketin son 3 yılda işe başlattığı personel sayısı ve son 3 yılda çalışan ortalama personel sayısını gösterir tablolar aşağıdaki gibidir;

Tablo 3: Son 3 Yılda İşe Alınan Personel Sayısı

Birim Adı	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı
İzmir Büyükşehir Belediyesi	743	490	1.034
ESHOT Genel Müdürlüğü	21	2	41
İZSU Genel Müdürlüğü	6	15	121
İZENERJİ A.Ş. Genel Müdürlük	49	29	26
İZFAŞ Güvenlik	0	0	1
İZTARIM Güvenlik	0	10	1
METRO Güvenlik	9	13	15
GRAND Güvenlik	7	1	2
İNOVASYON Güvenlik	0	1	0
İZBETON Güvenlik	17	0	0
İZDENİZ Güvenlik	1	0	0
İZDOĞA Güvenlik	0	3	15
İZELMAN Güvenlik	6	0	2
Toplam	859	564	1.258

Tablo 4: Son 3 Yılda Şirkette Çalışan Ortalama Personel Sayısı

Birim Adı	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı
İZENERJİ A.Ş. Genel Müdürlüğü	156	190	225
ESHOT Genel Müdürlüğü	409	397	415
İZSU Genel Müdürlüğü	1.252	1.239	1.341
İzmir Büyükşehir Belediyesi	7.860	8.160	8.922
İZELMAN Güvenlik	69	70	69
İZFAŞ Güvenlik	69	65	63
METRO Güvenlik	309	307	309
İZDENİZ Güvenlik	78	15	11
İZBETON Güvenlik	68	56	52
GRAND Güvenlik	35	36	36
İZULAŞ Güvenlik	24	24	22
İZTARIM Güvenlik	7	17	18
İNOVASYON Güvenlik	2	2	2
İZDOĞA Güvenlik	0	5	35
Toplam	10.338	10.583	11.520

Yapılan incelemede, Şirketin genel müdürlük bünyesine yeni alınacak personel ihtiyacının belirlenmesine yönelik herhangi bir ihtiyaç analizi yapılmadan personel alımlarının gerçekleştirildiği görülmüştür. 2023 yılı içerisinde alınan yönetim kurulu kararları incelendiğinde, yönetim kuruluna müdürlükler tarafından sunulan personel ihtiyacına ilişkin herhangi bir analiz raporunun bulunmadığı, yönetim kurulu tarafından personel alımının başlatılmasına yönelik bir kararın bulunmadığı, alınan yönetim kurulu kararlarının personel alım süreci bittikten sonra ilgili personellerin işe girişlerinin yapılmasına yönelik olduğu görülmüştür.

Personel alım süreci ile ilgili örnek olarak verilen 17.02.2023 tarih ve 19 sayılı yönetim kurulu kararında, “....’un İZENERJİ A.Ş. Genel Müdürlüğü bünyesinde *prodüktör unvanıyla 20.02.2022 tarihi itibari ile işe başlatılmalarına ve İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği gereği gereken tetkiklerin yapılmasına,*” karar verilerek ilgili unvanda alınacak personel için işe alım sürecine ilişkin yönetim kurulu kararı alınmadan, anılan unvanlı kişinin yönetim kurulu kararıyla işe başlatılmasına karar verilmiştir.

Şirket tarafından 2023 yılında 26 işçinin Şirket Genel Müdürlüğü için, 1.232 işçinin ise personel temin hizmeti sağlanan Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşları ve şirketleri için alındığı görülmüştür.

Şirketin 31.12.2023 tarihi itibariyle 839.335.780,47 TL vergi borcu ile 1.408.694.278,76 TL tutarında gecikmiş sosyal güvenlik prim borcunun bulunduğu, 2023

yılında vergi ve SGK prim ödeme tarihlerinin geçirilmesi sebebiyle toplamda 20.910.912,34 TL gecikme zammı ödenerek kanunen kabul edilmeyen gider yapıldığı ve finansman sıkıntısı içinde olduğu dikkate alındığında yeni personel alımlarında ihtiyaç analizi yapılması suretiyle personel alımının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Şirketin genel müdürlüğüne ve personel temin hizmeti kapsamında diğer kurum ve kuruluşlara temin ettiği personellere ilişkin işe alım süreci incelendiğinde ise, işe alınacak personelin İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlık makamının onayına sunulduğu görülmüştür. İZENERJİ A.Ş., 6102 sayılı TTK hükümlerine göre kurulmuş bir anonim şirket olup, şirketin yönetimi ilgili Kanun'un 365'inci maddesi uyarınca yönetim kuruluna aittir. Şirketin personel alımlarında ilgili adayların genel müdür tarafından verilen onay sonrasında Büyükşehir Belediye Başkanı'nın onayına sunulması uygulamasının doğru olmadığı değerlendirilmektedir.

BULGU 7: Büyükşehir Belediyesinin Doğrudan veya Dolaylı Olarak Çoğunluk Hissesine Sahip Olduğu Şirketin Yönetim Kurulu Kararları ile Başka Şirketler Kurulması

Büyükşehir Belediyesinin doğrudan veya dolaylı olarak çoğunluk hissesine sahip olduğu İZENERJİ A.Ş.'nin yönetim kurulu kararları ile başka şirketler kurulduğu görülmüştür.

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunu'nun "Mahalli İdarelerde Özelleştirme Uygulamaları" başlıklı 26'ncı maddesinde, Belediyeler ve diğer mahalli idareler ile bunların kurdukları birlikler tarafından ticari amaçla faaliyette bulunmak üzere ticari kuruluşlar kurulması, mevcut veya kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunmasının Cumhurbaşkanının iznine tabi olduğu,

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun "Şirket kurulması" başlıklı 26'ncı maddesinde, Büyükşehir belediyesinin kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabileceği, aynı Kanun'un "Diğer hükümler" başlıklı 28'inci maddesinde, Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanacağı,

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye meclisi" başlıklı 17'nci maddesinde, Belediye meclisinin belediyenin karar organı olduğu belirtilmiş, "Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul

yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek ile (j) bendinde, Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermenin meclisin görev ve yetkisinde olduğu, “Belediye giderleri” başlıklı 60’ıncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderlerinin giderler arasında sayıldığı ve “Borçlanma” başlıklı 68’inci maddesinde, Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin borçlanmalarında meclis kararının olması gerektiği belirtilmiştir.

Büyükşehir Belediyesinin doğrudan veya dolaylı olarak çoğunluk hissesine sahip olduğu İZENERJİ A.Ş. tarafından başka bir şirket kurulması, Büyükşehir Belediyesinin dolaylı olarak bu şirketi kurduğu anlamına gelmektedir.

Yukarıda yer verilen hükümlere göre 5393 sayılı Kanun’un 17’nci maddesine göre Belediyenin karar organının meclis olduğu, Belediye ve bağlı kuruluşlarının şirket kurması için belediye meclisinin olumlu kararını müteakip Cumhurbaşkanından izin almaları gerektiği, belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar verme yetkisinin belediye meclisinde olduğu, bu şirketler tarafından borçlanma yapılabilmesi için belediye meclis kararının gerektiği, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na tabi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya ve sermaye artışına karar verme yetkisinin belediye meclisinde olduğu anlaşılmaktadır. 5393 sayılı Kanun’un 18’inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na tâbi şirketler kurulmasına karar verme yetkisi Büyükşehir Belediye Meclisinin görev ve yetkileri arasında olduğuna göre, Büyükşehir Belediyesinin çoğunluk hissesine sahip olduğu şirketlerin başka bir şirket kurmasında da Meclis kararı olmalıdır. Nitekim bu şirketlerin de zarar etmesi durumunda, bu zararın hissesi oranında ana şirkete dolayısıyla Büyükşehir Belediyesine intikal edeceğine şüphe bulunmamaktadır.

4046 sayılı Kanun’un 26’ncı maddesi uyarınca, merkezi idareye tanınan izin yetkisinin sadece şirket kurulması ve kurulmuş ya da kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunması hallerinde söz konusu olduğu, kurulan şirketin başka bir şirket kurması durumunda Cumhurbaşkanlığından izin almaları gibi bir gerekliliğin anılan yasa maddesinde öngörülmediği ifade edilebilir ise de, 4046 sayılı Kanun’un “Mahalli İdarelerde Özelleştirme Uygulamaları” başlıklı 26’ncı maddesinde, Belediyeler ve diğer mahalli idareler ile bunların kurdukları birlikler tarafından ticari amaçla faaliyette bulunmak üzere ticari kuruluşlar kurulması, mevcut veya kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunmasının Cumhurbaşkanının iznine tabi olduğu hükmünden, Belediyenin çoğunluk hissesine sahip

olduğu şirketlerinin başka bir şirket kurmasında, Büyükşehir Belediyesinin dolaylı olarak bu şirketi kurduğu dikkate alındığında Cumhurbaşkanlığından izin alınması gereklidir.

İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu kararları ile kurulan/ortak olunan son 3 yıl içindeki şirketlere ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir. İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulunun;

- 20.09.2021 tarih ve 79 sayılı kararıyla; İZENERJİ A.Ş.'nin %100 oranında hakim ortak olarak 2.000.000,00 TL sermayeli İZETAŞ İzmir Elektrik Tedarik A.Ş. (İZETAŞ A.Ş.) unvanı ile yeni bir şirket kurulmasına, kurulacak yeni Şirketin yönetim kurulunda da İZENERJİ A.Ş.'nin temsilcisi olarak yönetim kurulu başkanının seçilmesine,

- 14.06.2022 tarih ve 56 sayılı kararıyla; Büyükşehir Belediyesinin Şirketleri olan İZENERJİ A.Ş. ile İZDOĞA A.Ş. arasında %50'ser ortaklık payı ile 1.000.000,00 TL sermayeli İzmir Arıtma Teknolojileri A.Ş. unvanı ile yeni bir şirket kurulmasına, kurulacak yeni Şirketin yönetim kurulunda da İZENERJİ A.Ş.'nin temsilcisi olarak yönetim kurulu başkanının seçilmesine,

- 23.01.2023 tarih ve 56 sayılı kararıyla; enerji alanında faaliyet göstermek amacıyla İzgüneş Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş. şirketinin 1.000.000,00 TL sermaye ile kurulmasına, kurulacak yeni Şirketin %49 oranında hissesinin İZENERJİ A.Ş.'ye, %51 oranında çoğunluk hissesinin ise Büyükşehir Belediyesi şirketi olmayan ve özel bir şirket olan diğer ... Ltd. Şti.'ye verilmesine, kurulacak yeni Şirketin yönetim kurulunda, İZENERJİ A.Ş.'nin temsilcisi olarak yönetim kurulu başkanının seçilmesine,

karar verilmiştir.

İZENERJİ A.Ş. tarafından hissesinin tamamına ya da belirli oranda hissesine sahip olduğu şirketlerin kurulmasına ilişkin yapılan incelemede, bu şirketlerin kurulma aşamasında sadece İZENERJİ A.Ş. tarafından yönetim kurulu kararı alındığı görülmüştür. Şirketlerin kurulmasına ilişkin olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından alınan meclis kararı ile mevzuatta belirtilen diğer izinlerin bulunmadığı anlaşılmıştır.

İZENERJİ A.Ş.'nin 2021, 2022, 2023 yıllarında yapılan olağan genel kurul toplantıları ile 1 yıllık süre ile yönetim kurulu üyesi seçilen ve yönetim kurulu görev dağılımında da yönetim kurulu başkanı seçilen, 15.02.2024 tarihi itibarıyla halen İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu başkanı olan kişinin, şirketlerin kurulmasına dair yukarıda yer verilen yönetim kurulu kararlarıyla yeni kurulan 3 şirkette de İZENERJİ A.Ş.'yi temsilen yönetim kurulu üyesi (İZETAŞ A.Ş.'de yönetim kurulu başkanı) seçildiği görülmüştür.

Yukarıda yer verilen şirketlerden denetimde örnek olarak alınan İZETAŞ A.Ş.'ye yönelik incelemelere aşağıda yer verilmiştir.

İZETAŞ A.Ş., elektrik tedariki konusunda hizmet vermek üzere %100 oranında hissesi İZENERJİ A.Ş.'ye ait olmak üzere yönetim kurulu kararı ile 2021 yılı Ekim ayında 2.000.000,00 TL sermaye ile kurulmuştur. 20 yıllık elektrik tedarik lisans belgesine sahip bulunmakta olup İzmir Büyükşehir Belediyesi, bağlı kuruluşları ile şirketlerine elektrik tedarik hizmeti vermektedir.

İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu kararları ile İZETAŞ A.Ş.'nin sermayesi kuruluşunu takiben aynı yıl 12.000.000,00 TL'ye, 2022 yılında 48.000.000,00 TL artırılarak 60.000.000,00 TL'ye, 2023 yılında da 75.000.000,00 TL artırılarak 135.000.000,00 TL'ye yükseltilmiştir. Diğer bir deyişle, İZETAŞ A.Ş.'nin kuruluşundan 31.12.2023 tarihine kadar yaklaşık 2 yıl 2 aylık sürede sermayesi 2.000.000,00 TL'den 135.000.000,00 TL'ye ulaşmış olup, sermaye artışına yönelik olarak denetim sürecinde İZENERJİ A.Ş. yetkilileri tarafından İzmir Büyükşehir Belediye Meclis kararı sunulmamıştır.

2023 yılında İZETAŞ A.Ş.'de 2 kişi yönetim kurulu üyesi olarak (3. kişi olan yönetim kurulu üyesinin görev süresi 29.04.2023 tarihinde bitmiştir.) görev yapmıştır. Yönetim kurulunda üye olarak görev yapan 2 kişi de İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu üyesidir. İZENERJİ A.Ş. ve İZETAŞ A.Ş. yönetim kurulu başkanı aynı kişidir.

İZETAŞ A.Ş.'nin 2022 yıl sonunda 1 personeli bulunmakta olup, 2023 yıl sonu itibariyle çalışan personeli bulunmamaktadır. İZETAŞ A.Ş. faaliyetlerini İZENERJİ A.Ş.'nin bünyesinde istihdam edilen personel eliyle yürütmektedir. İZENERJİ A.Ş. tarafından 31.12.2023 tarihinde tek fatura olarak 2023 yılı için (2022 yılı için fatura edilen tutar bulunmamaktadır.) 4 çalışan personele ait 2.344.905,00 TL personel temin faturasını İZETAŞ A.Ş.'ye düzenlenmiştir. Şirketler arasında personel teminine yönelik bir sözleşme bulunmamakta olup, 2023 yılı denetim sürecinde yapılan sorgulamalar kapsamında anılan faturanın kesildiği anlaşılmaktadır.

2021 yılında kurulan ve 2023 yılında 2 adet yönetim kurulu üyesi ile faaliyetlerini yürüten, personeli bulunmayan İZETAŞ A.Ş.'nin 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait gelir tablosunun bazı kalemleri ile bilançoda yer alan özkaynak tutarları enflasyon düzeltmesi uygulanmadan önce aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: İZETAŞ A.Ş. Gelir Tablosu ve Özkaynak Kalemleri

Gelir Tablosu Kalemleri	31.12.2021 (TL)	31.12.2022 (TL)	31.12.2023 (TL)
Net Satışlar	0,00	1.013.664.979,95	187.537.151,16
Satışların Maliyeti (-)	0,00	-1.015.131.471,76	-242.058.020,46
Brüt Satış Zararı	0,00	-1.466.491,81	-54.520.869,30
Faaliyet Giderleri (-)	-160.292,64	-10.317.267,12	-6.034.454,49
Faaliyet Zararı	-160.292,64	-11.783.758,93	-60.555.323,79
Dönem Net Zararı	-159.279,55	-30.892.290,50	-64.160.090,19
Bilanço Kalemleri			
Öz Kaynaklar Toplamı	11.840.720,45	28.948.429,95	39.788.339,76
Ödenmiş Sermaye	12.000.000,00	60.000.000,00	135.000.000,00
Geçmiş Yıllar Karları	0,00	0,00	0,00
Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0,00	-159.279,55	-31.051.570,05
Dönem Net Zararı (-)	-159.279,55	-30.892.290,50	-64.160.090,19

Yukarıda yer alan tablodan görüleceği üzere, İZENERJİ A.Ş.’nin %100 hissesine sahip olarak yönetim kurulu kararı ile kurduğu İZETAŞ A.Ş.;

-2021 yılında satış gerçekleştirilmemiş olup, 2021 yılını 159.279,55 TL dönem net zararı ile kapatmıştır.

-2022 yılında 1.015.131.471,76 TL’ye aldığı elektrik enerjisini 1.013.664.979,95 TL’ye satması sonucu, diğer bir deyişle elektrik enerjisini satın aldığı bedelden daha düşük bedele satması sonucu asıl faaliyet konusu olan elektrik enerjisi satışından 1.466.491,81 TL brüt satış zararı elde etmiştir. Diğer gelir ve gider tutarlarının eklenmesi sonucunda da 2022 yılını 30.892.290,50 TL dönem net zararı ile kapatmıştır.

-2023 yılında da 242.058.020,46 TL’ye aldığı elektrik enerjisini 187.537.151,16 TL’ye satması sonucu, diğer bir deyişle elektrik enerjisini satın aldığı bedelden daha düşük bedele satması sonucu asıl faaliyet konusu olan elektrik enerjisi satışından 54.520.869,30 TL brüt satış zararı elde etmiştir. Diğer gelir ve giderlerin eklenmesi sonucunda da 2023 yılını 64.160.090,19 TL dönem net zararı ile kapatmıştır.

6102 sayılı Kanun’un 376’ncı maddesinde “...Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer...” hükmüne yer verilmiştir.

İZETAŞ A.Ş. 2022 ve 2023 yıllarında elektrik enerjisini satın aldığı bedelden daha düşük bedele satması sonucunda 31.12.2023 tarihli bilançosunun öz kaynaklar bölümünde

enflasyon düzeltmesi uygulanmadan önce toplam 95.211.660,24 TL zarar meydana gelmiştir.

Anılan Kanun maddesi çerçevesinde, İZETAŞ A.Ş.’nin 2023 yıl sonu bilançosunda enflasyon düzeltmesi uygulanmadan önce sermaye tutarı olan 135.000.000,00 TL’nin üçte ikisi tutarı olan 90.000.000,00 TL, 2023 yıl sonu bilançosunda meydana gelen toplam 95.212.185,44 TL zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, 15.06.2024 tarih ve 32577 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Enflasyon Düzeltmesi Uygulayan Şirketlerde Esas Alınacak Finansal Tablolara İlişkin Tebliğ’in “Esas alınacak finansal tablolar” başlıklı 4’üncü maddesinin 2’nci fıkrasının (a) bendinde “...*sermaye artırımı ve azaltımı, birleşme, bölünme, tür değişikliği işlemleri ile sermaye kaybı ve borca batık olma durumlarının tespitinde enflasyon düzeltmesi uygulanmış finansal tablolar*”ın esas alınacağı belirtilmiştir. Enflasyon düzeltmesi sonrası İZETAŞ A.Ş.’nin 2023 yıl sonu bilançosunda da sermaye tutarı 135.000.000,00 TL’nin üçte ikisi tutarı olan 90.000.000,00 TL, 2023 yılsonu bilançosunda meydana gelen toplam 93.875.213,31 TL zarar sebebiyle de karşılıksız kalmıştır.

Diğer bir deyişle, İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından kurulmasına dair kararın bulunmadığı ve diğer mevzuatta belirtilen izinler alınmadan İZENERJİ A.Ş.’nin yönetim kurulu kararıyla kurulan İZETAŞ A.Ş., 6102 sayılı Kanun’un 376’ncı maddesine göre 31.12.2023 tarihli bilançosuna göre borca batık durumdadır. Denetim tarihi 15.02.2024 itibarıyla de, 6102 sayılı Kanun’un 376’ncı maddesine göre borca batık olma durumundan İZETAŞ A.Ş.’nin kurtarılmasına yönelik olarak %100 hissesinin sahibi İZENERJİ A.Ş.’nin herhangi bir karar almadığı yönetim kurulu kararlarının incelenmesinden anlaşılmıştır.

İZETAŞ A.Ş. Büyükşehir Belediyesi ile Belediyenin bağlı kuruluşları ve şirketlerine de elektrik enerji tedarik hizmeti vermektedir. İZSU ile İZETAŞ A.Ş. arasında İZSU’nun elektrik enerjisi alımı ihtiyaçlarının karşılanması için 05.01.2022 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. Ancak 05.09.2022 tarihinde İZETAŞ A.Ş. tarafından İZSU’ya gönderilen yazıda özetle; “Elektrik fiyatlarında gerçekleşen artışlar sebebiyle nakit akışında yaşanan olumsuzluklar sebebiyle elektrik tedarik lisansının iptal olmaması adına İZSU’ya elektrik tedarikinin durdurulduğu” ifade edilerek, İZETAŞ A.Ş. nakit akışını sebep göstererek sözleşmeyi tek tarafı olarak feshetmiştir. Bu fesih nedeniyle İZSU tarafından İZETAŞ A.Ş.’ye 15.002.905,91 TL tutarında ceza kesilmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediye Meclisininin 15.12.2021 tarih ve 1451 sayılı kararıyla; İZETAŞ A.Ş.’nin faaliyetlerinde kullanmak için 50.000.000,00 TL gayri nakdi, 50.000.000,00

TL nakdi kredi kullanabilmesi amacıyla İzmir Büyükşehir Belediyesinin garantör olmasına 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 68/e bendi gereği karar verilerek, kredilerle ilgili her türlü iş ve işlemler için münferiden işlem yapmak üzere İzmir Büyükşehir Belediye Başkanına yetki verilmiştir. Anılan meclis kararı İZETAŞ A.Ş.'nin kurulmasından yaklaşık 2 ay sonra alınmıştır. İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından İZETAŞ A.Ş.'nin kurulmasına dair bir karar alınmazken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 68/e bendi gereğince bankalardan borçlanmasına garantör olduğu anlaşılmıştır.

İZETAŞ A.Ş.'nin 2021, 2022 ve 2023 yılı mizanları incelendiğinde bankalardan nakit kredi kullanmadığı, 2022 yılı Faaliyet Raporunun incelenmesinde ise anılan Belediye Meclis Kararında verilen garantörlük kapsamında bir Banka ile 50.000.000,00 TL'lik kredi genel sözleşmesi imzaladığı, ayrıca İZENERJİ A.Ş.'nin Vakıflar Bankası ile imzalamış olduğu kredi kefalet sözleşmesi limitlerinden de 22.478.000,00 TL limit aktarımı yapıldığı görülmüştür.

İZETAŞ A.Ş.'nin faaliyetleri için kısa vadeli nakdi kredi ihtiyacını Bankalardan sağlamak yerine İZENERJİ A.Ş.'den karşıladığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, kurulduğu 2021 yılı Ekim ayından 15.02.2024 tarihine kadar yaklaşık 2 yıl 4 aylık sürede İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu kararları ile İZETAŞ A.Ş.'ye finansman ihtiyacı için toplam 214.492.928,54 TL borç verilmiş, bu borç için 22.980.240,64 TL faiz hesaplanmış, 227.033.456,76 TL alacak tahsilatı yapılarak (2023 yılında İZETAŞ A.Ş.'nin sermayesi 75.000.000,00 TL artırılarak 135.000.000,00 TL'ye çıkarılmış olup, verilen borç tutarının 65.407.619,33 TL'si artırılan 75.000.000,00 TL sermaye alacağından mahsup edilmiştir), 15.02.2024 tarihi itibarıyla 10.439.712,42 TL alacak tutarı kalmıştır.

Diğer yandan yönetim kurulu kararlarıyla kurulan diğer şirketler olan;

- İzmir Arıtma Teknolojileri A.Ş.'nin 31.12.2023 tarihli gelir tablosuna göre 827.120,44 TL dönem net zararı elde ederek önceki yıl dönem net zararı ile birlikte toplam zararı 947,314,83 TL'ye ulaşmıştır. Diğer bir anlatımla, Şirketin 1.000.000,00 TL sermayesi kurulduktan yaklaşık 1,5 yıllık süre içinde %95 oranında karşılıksız kalmış olup 6102 sayılı Kanun'un 376'ncı maddesine göre borca batık durumdadır.

- İzgüneş Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 31.12.2023 tarihli gelir tablosuna göre, 949.560,43 TL dönem net zararı elde ederek, kurulduğu yıl olan 2023 yılı sonunda 1.000.000,00 TL sermayesi %95 oranında karşılıksız kalmış olup 6102 sayılı Kanun'un 376'ncı maddesine göre borca batık durumdadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat ve incelemeler değerlendirildiğinde,

- Belediyenin doğrudan veya dolaylı olarak çoğunluk hissesine sahip olduğu İZENERJİ A.Ş.'nin yönetim kurulu kararlarıyla başka şirketler kurmasının yeterli olmadığı, söz konusu yönetim kurulu kararının yanında Büyükşehir Belediye Meclis kararı ile Cumhurbaşkanlığından izin alınması gerektiği,

-İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu üyeleri her yıl yapılan olağan genel kurul kararları ile 1 yıllığına seçildiği, seçilen yönetim kurulu üyesinin tekrar seçilme zorunluluğunun bulunmadığı, esas sözleşmesine göre Şirketin süresiz olarak kurulduğu ve atanan yönetim kurulu üyelerinin bireysel kararlarından bağımsız bir yapılanmasının mevcut olduğu,

- İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından İZETAŞ A.Ş.'nin kurulmasına dair bir kararı bulunmamasına karşın, kurulmasından yaklaşık 2 ay sonra 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 68/e bendi gereğince bankalardan borçlanmasına garantör olduğu,

- 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü, 5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde belediyelerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin belirleme yapıldığı, anılan Kanun maddelerinde belediyelere elektrik sektörüne ilişkin olarak herhangi bir görev ve sorumluluk verilmediği,

- İZGÜNEŞ A.Ş.'nin kurulması sürecinde %51 oranında çoğunluk hissesinin Büyükşehir Belediyesi şirketi olmayan özel bir şirkete verilmesine ilişkin kararın nasıl ve neden alındığına dair bir bilgi ve belgenin şirket tarafından denetim sürecinde sunulmadığı,

- İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu başkanının yeni kurulan İZETAŞ A.Ş.'de de yönetim kurulu başkanı olduğu, diğer 2 şirkette de İZENERJİ A.Ş.'yi temsilen yönetim kurulu üyesi olduğu,

- 2023 yılında İZETAŞ A.Ş.'de 2 adet (bir başkan, bir üye) yönetim kurulu üyesinin bulunduğu ve bu üyelerin de aynı zamanda İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu üyesi olduğu ve bu kişilerin elektrik sektöründe tecrübelerinin bulunduğuna dair denetim sürecinde Şirket tarafından belge sunulmadığı,

- İZETAŞ A.Ş.'nin elektrik enerjisini satın aldığı bedelden daha düşük bedele satması sonucu asıl faaliyet konusu olan elektrik enerjisi satışından sürekli olarak zarar ettiği,

- İZETAŞ A.Ş.'nin kuruluş tarihi olan 2021 yılı Ekim ayından 31.12.2023 tarihine kadar yaklaşık 2 yıl 2 aylık sürede sermayesinin 2.000.000,00 TL'den 135.000.000,00 TL'ye artırılmasına ilişkin İzmir Büyükşehir Belediye Meclis kararının bulunmadığı,

- İZETAŞ A.Ş.'nin 2022 yıl sonunda 1 personelinin bulunduğu, 2023 yıl sonu itibarıyla

çalışan personelinin bulunmadığı, İZETAŞ A.Ş.'nin faaliyetlerini İZENERJİ A.Ş.'nin istihdam ettiği personel eliyle yürüttüğü, 2023 yılı denetim sürecinde yapılan incelemeler devam ederken 31.12.2023 tarihinde tek fatura ile 4 çalışan işçi için personel maliyet faturasının İZENERJİ A.Ş.'den İZETAŞ A.Ş.'ye düzenlenmesine rağmen, Şirketler arasında personel teminine yönelik bir sözleşmenin bulunmadığı,

- İZETAŞ A.Ş.'nin faaliyetleri sonucunda Şirketin sürekli zarar etmesi sonucu nakit yaratma kapasitesinin bulunmaması nedeniyle kısa vadeli nakdi kredi finansman ihtiyacını Bankalardan sağlayamadığı, bunun yerine İZENERJİ A.Ş.'nin finansman kaynaklarını kullandığı, İZSU'nun elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanmasına ilişkin imzalanan sözleşme de yükümlülüklerini "nakit akışında yaşanan olumsuzluklar sebebiyle" yerine getirememesinin bunun bir göstergesi olduğu, ticari hayatın olağan akışına aykırı olarak sürekli biçimde ortaklar arasında borç para alışverişinin yapılmasının ayrı tüzel kişilikleri olan İZETAŞ A.Ş ile İZENERJİ A.Ş. arasında ticari iş ve işlemlerin sağlıklı bir biçimde yürütülmediğini gösterdiği,

- İZETAŞ A.Ş.'nin 2022 ve 2023 yıllarında elektrik enerjisini satın aldığı bedelden daha düşük bedele satması sonucunda 31.12.2023 tarihli bilançosunun öz kaynaklar bölümünde toplam 95.211.660,24 TL zarar meydana geldiği, 6102 sayılı Kanun'un 376'ncı maddesi çerçevesinde İZETAŞ A.Ş. 2023 yıl sonu bilançosunda sermaye tutarı olan 135.000.000,00 TL'nin üçte ikisi tutarından fazla zarar sebebiyle sermayesinin karşılıksız kaldığı, anılan Kanun maddesine göre borca batık durumda olduğu, 15.02.2024 itibarıyla de İZETAŞ A.Ş.'nin 6102 sayılı Kanun'un 376'ncı maddesine göre borca batık olma durumundan kurtarılmasına yönelik İZENERJİ A.Ş. tarafından bir karar alınmadığı,

- Yönetim kurulu kararları ile kurulan İZETAŞ A.Ş. ile diğer şirketlerin faaliyetleri sonucu sürekli zarar etmesi sebebiyle bu zararın hissesi oranında İZENERJİ A.Ş.'ye ve dolayısıyla şirketlerin asıl sahibi olan Büyükşehir Belediyesine intikal edeceği,

- 6102 sayılı Kanun'un 376'ncı maddesine göre, Şirketlerin borca batık olma durumundan kurtarılması için hissedar olan İZENERJİ A.Ş. tarafından sermayesinin artırılmasının gerektiği dikkate alındığında, sermaye artışının İZENERJİ A.Ş. tarafından sağlanması gerektiği, Şirketin finansal sıkıntı içinde bulunmasından dolayı 31.12.2023 tarihli bilançosunda vadesi geçmiş 839.335.780,47 TL vergi borcu ile 1.408.694.278,76 TL SGK prim borcunun bulunduğu,

- Söz konusu şirketlerin faaliyetlerinin finansmanı için büyük ölçüde kamu kaynaklarını kullandığı ve yönetim kurulu üyelerinin belirlenmesinde Büyükşehir Belediyesinin yetkili

olduğu dikkate alındığında, Büyükşehir Belediyesinin doğrudan veya dolaylı olarak çoğunluk hissesine sahip olduğu şirketlerin yönetim kurulu kararıyla başka bir şirket kurmalarının tek başına yeterli olmadığı,

düşünülmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda bahsedilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, belediyeler tarafından ticari amaçla faaliyette bulunmak üzere ticari kuruluşlar kurulması, mevcut veya kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunulmasının Belediye Meclis kararını takiben Cumhurbaşkanı iznine tabi olduğu, belediye şirketlerinin kuruluşu için Belediye meclisinin kararı sonrasında Cumhurbaşkanı izni gerekli olduğu dikkate alındığında belediye şirketleri tarafından yönetim kurulu kararları ile şirket kurulmasının mevzuat açısından doğru bir yaklaşım olmadığı değerlendirilmektedir. Belediye şirketleri, sermayelerini belediye veya belediyenin ortağı olduğu diğer şirketlerden sağlayarak kamu kaynağı kullanan şirketlerdir. Dolayısıyla ilgili şirketlerin yönetim kurulu kararları vasıtasıyla yeni şirketler kurarak sermaye taahhüdü altına girmesi, halihazırda kendi şirket personelinin prim ve vergi borçlarını dahi ödeyemeyen Şirketin kendisine mevzuatla yüklenilmeyen alanlarda şirketler kurması ve bu faaliyetlerinden de zarar etmesi sonucu sermayesinin azalmasına ya da yok olmasına sebep olmakta ve Şirket sermayesinde meydana gelen azalma ya da yok olma durumu Belediye bütçesinden gerçekleştirilen sermaye artırımını yoluyla giderilmektedir. Bu durum Belediye Meclisi'nin kurulmasına onay vermediği, Şirketin yönetim kurulu kararı ile kendisine mevzuatla görev yüklenilmeyen alanlarda kurduğu şirketlerin zararlarının Belediye kaynakları ile finanse edilmesi sonucunu yaratmaktadır. Ayrıca mevcut şirketlerin kendi yönetim kurulu kararları ile yeni şirket kurması, mevcut şirketlerin birleşerek yeni şirket kurması veya belediye şirketi dışında var olan bir şirket ile birleşerek şirket kurulması durumlarında yeni kurulan şirketlerin yönetiminin kurucu şirketin ortaklarından oluşması, hukuki sorumluluğun doğması halinde şirketlerin ve yöneticilerin birbirini ibra etmesi sonucunu ortaya çıkarabilmekte, dolayısıyla hatalı ve kusurlu yönetim sonucunda doğabilecek zararların göz ardı edilebilmesi riski meydana gelmektedir.

Şirket cevabında, 4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un "Mahalli İdarelerde Özelleştirme Uygulamaları" başlıklı 26. maddesinde, merkezi idarenin şirket kurması ve kurulmuş yada kurulacak olan şirketlere sermaye katılımında bulunması hallerinde izin alınması gerektiği, serbest piyasa şartlarında ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre faaliyet gösterecek olan bu şirketlerin, sermayeye iştirak etmek, ortak olmak veya bedelsiz şirket edinmek gibi hallerde izin almaları gibi bir gereklilik anılan yasa maddesinde yer

almadığı, ayrıca, bu konu ile ilgili olarak Danıştay'ın 8. Dairesinin 2008/4976 esas, 2010/1108 no'lu kararının mevcut olduğu, bulguda İZENERJİ A.Ş. ve ortaklığı bulunan şirketlerin mali açıdan içinde bulunduğu olumsuz şartların düzeltilmesi yönünde çalışmaların başlatıldığı, belirtilmiştir.

Şirket cevabı değerlendirildiğinde;

4046 sayılı Kanun'un "Mahalli İdarelerde Özelleştirme Uygulamaları" başlıklı 26'ncı maddesinde, merkezi idarenin şirket kurması ve kurulmuş yada kurulacak olan şirketlere sermaye katılımında bulunması hallerinde izin alınmasının belirtildiği bu nedenle de mahalli idare olan Belediye'nin şirketi İZENERJİ A.Ş.'nin başka şirketlerin sermayesine iştirak etmek, ortak olmak veya bedelsiz şirket edinmek gibi hallerde izin almaları gibi bir gerekliliğin anılan yasa maddesinde yer almadığı belirtilmiş, ancak 4046 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde, Belediyeler ve diğer mahalli idareler ile bunların kurdukları birlikler tarafından ticari amaçla faaliyette bulunmak üzere ticari kuruluşlar kurulması, mevcut veya kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunmasının Cumhurbaşkanının iznine tabi olduğu, açık olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla, Şirket mahalli idare olan İzmir Büyükşehir Belediyesinin bir şirketi olup merkezi idarenin şirketi olarak kabul edilmemektedir. Bu kapsamda Şirketin verdiği cevabın hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır.

Ayrıca Danıştay'ın 8. Dairesinin 2008/4976 esas, 2010/1108 no'lu kararında ise, İçişleri Bakanlığı tarafından "İl Özel İdareleri, Büyükşehir Belediyeleri, Diğer Belediyeler ile Bunların Kurdukları Birlikler Tarafından veya Bu Kuruluşların Sermayesine Ortak Olduğu Şirketlerin Sermaye Şirketi ile Kurulacak veya Ortak Olunacak Şirketlerle İlgili Usul ve Esaslar" a ilişkin 07.02.2007 gün 2007/18 sayılı Genelge çıkarılmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan 21.04.2008 gün ve 2008/31 sayılı Genelge ile 2007/18 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır. 2008/31 sayılı Genelgeyle ilgili Danıştay Sekizinci Dairesinin E. 2008/4976 K. 2010/1108 sayılı kararında, 4046 sayılı Yasa'nın 26'ncı maddesi uyarınca, merkezi idareye tanınan izin yetkisinin sadece şirket kurulması ve kurulmuş ya da kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunulması hallerinde söz konusu olduğu, serbest piyasa koşullarında ve Ticaret Yasası hükümlerine göre faaliyet gösterecek olan bu şirketlerin, sermayeye iştirak etmek, ortak olmak veya bedelsiz şirket edinmek gibi hallerde İçişleri Bakanlığı kanalıyla Cumhurbaşkanının iznini almaları gibi bir gerekliliğin anılan yasa maddesinde öngörülmediği ifade edilmiştir. Danıştay Kararına göre, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi ortaklıklar kurulması veya bu ortaklıklardan ayrılma ve sermaye artışına karar verme yetkisi belediye meclisinde olup

Belediye şirketlerinin sermaye iştiraki ile kurulacak, ortak olunacak veya bedelsiz şirket ediniminde Cumhurbaşkanının iznini almaları gerekmediği sonucuna ulaşılabilmektedir. Genelge'nin iptali istemiyle açılan davada Danıştay Sekizinci Dairesinin Belediye şirketlerinin sermaye iştiraki ile kurulacak şirketler için Cumhurbaşkanlığından izin almamaları gerektiği kararına 4046 sayılı Kanun gereğince katılmak mümkün değildir. Düzenleyici işleme ilişkin olan kesinleşmiş Mahkeme kararı ancak davacı ve davalı açısından sonuç içerir. Davanın taraflarının Mahkeme kararına uyması gerekir. Anayasa Mahkemesi kararları ile Mahkemelerin yetkili organları tarafından verilen içtihadı birleştirme kararları ise herkes tarafından uyulması gereken kararlardır. Anayasa Mahkemesi kararları ile Mahkemelerin yetkili organları tarafından verilen içtihadı birleştirme kararları haricindeki kararları bakımından, aynı Mahkemenin aynı konuda birbirinden çok farklı kararlarının olduğu ülkemizde, her hangi bir olaya özgü verilen Mahkeme kararını esas alarak genel düzenleyici işlem tesisi mümkün değildir. Düzenleyici işlem Kanun ve ilgili mevzuat esas alınarak tesis edilmelidir.

Yukarıda yer verilen hükümlere göre 5393 sayılı Kanun'un 17'nci maddesine göre Belediyenin karar organının meclis olduğu, Belediye ve bağlı kuruluşlarının şirket kurması için belediye meclisinin şirket kurulmasına ilişkin olumlu kararını müteakip Cumhurbaşkanından izin almaları gerektiği, belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar verme yetkisinin belediye meclisinde olduğu, bu şirketler tarafından borçlanma yapılabilmesi için belediye meclis kararının gerektiği, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya ve sermaye artışına karar verme yetkisinin belediye meclisinde olduğu anlaşılmaktadır. 5393 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tâbi şirketler kurulmasına karar verme yetkisi Büyükşehir Belediye Meclisinin görev ve yetkileri arasında olduğuna göre, Büyükşehir Belediyesinin çoğunluk hissesine sahip olduğu şirketlerin başka bir şirket kurmasında da Meclis kararı olmalıdır. Nitekim bu şirketlerin de zarar etmesi durumunda, bu zararın hissesi oranında ana şirkete dolayısıyla Büyükşehir Belediyesine intikal edeceğine şüphe bulunmamaktadır.

İZENERJİ A.Ş., İzmir Büyükşehir Belediyesinin doğrudan ya da dolaylı olarak hisselerinin tamamına sahip olduğu belediye şirketi statüsüne sahiptir. Diğer bir deyişle, kamu sermayesi ile kurulmuş İzmir Büyükşehir Belediyesinin hakim ortak olduğu bir Şirkettir. Şirket 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre faaliyetlerini yürütmekte olup, bu faaliyetlerini yürütürken 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun, 5216 sayılı

Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve diğer yasal mevzuatın gerektiği hükümlere uyarak faaliyetlerini yürütmesi, kurduğu/kuracağı şirketler için anılan mevzuatın gerektirdiği izinlerin alınmasının gerektiği ilgili mevzuatın gereğidir. Kamu kaynağı kullanan belediye şirketleri, yerel halka yerinde ve etkili hizmet sunma amacıyla kurulmuş ticari şirket statüsünde tüzel kişiliklerdir. Dolayısıyla belediye şirketlerinde yaşanan mali sorunlar, sıradan bir ticari şirkette olduğu gibi, sadece şirket ortaklarının ve belediye yönetiminin kişisel menfaatini değil, kamunun genel menfaatini etkilemektedir. Kamu menfaatinin; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ile korunduğu hesaba katıldığında, belediye şirketlerinin, nihai olarak kamu yararı amacına uygun hareket etme zorunlulukları ortaya çıkmaktadır.

Ancak, İZENERJİ A.Ş.'nin kurduğu, ortak olduğu şirketler için İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis kararı dahi alınmadan, yönetim kurulu üyelerinin aldığı kararlar ile şirketler kurulmuştur. İZENERJİ A.Ş.'nin 08.05.2024 tarihinde yapılan Olağanüstü Genel Kurul Toplantısında yönetim kurulunda görev yapacak üye sayısı 11 kişiden 5 kişiye düşürülmüştür. Dolayısıyla bulgu konusu hususları imzalayan 8 adet yönetim kurulu üyesinin görevleri 08.05.2024 tarihinden itibaren sona erdirilmiştir. Bu durumda Şirketin süresiz olarak kurulduğu ve atanan yönetim kurulu üyelerinin her yıl değişebileceği ve Şirketin yönetim kurulu üyelerinin bireysel kararlarından bağımsız bir yapılanmasının mevcut olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kamu kaynağı kullanan Şirketin yapacağı iş ve işlemlerde kamu hukukuna uygun davranması gerekmektedir.

Bu bağlamda, 6102 sayılı Kanun'un 369'uncu maddesi uyarınca İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu üyelerinin görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmediği değerlendirilmektedir.

BULGU 8: Görevlendirilmeyen Alanlarda Şirket İçerisinde Birimlerin Kurularak Harcamalar Yapılması ve Yurtdışında Toplantılara Katılınması

A) Şirket faaliyetleri ile ilişkili olmayan ve kamu kurum ve kuruluşları tarafından görev verilmeyen hususlarda harcamaların yapıldığı tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Şirket kurulması" başlıklı 70'inci maddesinde belediyenin kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabileceği, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Şirket kurulması" başlıklı 26'ncı maddesinde ise büyükşehir belediyesinin kendisine verilen görev ve hizmet

alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü, 5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde de belediyelerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin belirleme yapılmıştır.

Şirket yönetim kurulu kararları ile, iklim değişikliğine karşı yerel yönetim vizyonu ve eylem planlarıyla Avrupa Birliğinin iklim nötr ve akıllı şehirler misyonuna seçilen İzmir'in 2050 sıfır karbon hedefini 2030'a çekerek, yeşil ekonomiye dayalı, yenilenebilir enerjiye dönüş sağlayan projeler üretmek, karbon emisyonunu azaltmak, İzmir'i iklim nötr yapma hedefi doğrultusunda Şirketin esas sözleşmesinde yeşil enerji uygulamalarının yer alması gerekçe gösterilerek, Avrupa Birliği nezdinde koordinasyon ve iletişim sürecinin Şirket tarafından sağlanmasına yönelik kararlar alınmıştır.

Bu kapsamda, yönetim kuruluna bağlı olarak görev yapan Avrupa Birliği Projeler Biriminin, temel görevinin Avrupa Birliği misyon (başta iklim değişikliği olmak üzere 5 misyon belirlenmiş) süreçlerini yürütmek ve Avrupa Birliği hibe programları özelinde çalışmalar geliştirmek olarak belirlenmiş olup, anılan birim tarafından hazırlanan herhangi bir Avrupa Birliği projesinin olmadığı anlaşılmıştır. Söz konusu birimin 4 adet personelden oluştuğu ve yürüttüğü faaliyetler sonucu 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 4.955.698,67 TL tutarında harcama yapıldığı görülmüştür. Bu harcamaların detayı aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6:Yapılan Harcamaların Detayı

Harcama Türü	Toplam Tutar (TL)
Avrupa Birliği Projeleri Personel Gideri	2.275.357,24
Avrupa Birliği Projeleri Sarf Malzeme Gideri	884.059,50
İklim Değişikliği ve Yenilenebilir Enerji Eğilimi Anket Çalışması	200.000,00
Kurumsal kimlik çalışması gideri	133.575,01
Küresel İklim Topluluğu İzmir İletişim Kampanyası Gideri	426.000,00
Danışmanlık sözleşmesi	860.492,32
Diğer Giderler	176.214,60
Toplam	4.955.698,67

Şirketin ana faaliyet konusu ve geliri İzmir Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşları ile şirketlerine personel temin hizmeti sağlamaktan oluşmaktadır.

Yukarıda yer verilen tablo incelendiğinde, Şirketin amaç ve faaliyetlerine uygun olmayan harcamaların yapıldığı anlaşılmaktadır.

6102 sayılı Kanun kapsamında faaliyetlerini yürüten Şirketin amacı kar ederek elde ederek ana hissedar İzmir Büyükşehir Belediyesine kardan pay vermektir. Bu kapsamda, Şirketin iklim değişikliği ve benzeri konularda çalışmalar yaparak çevresel sürdürülebilirlik

konusunda İzmir ilinde küresel iklim değişikliğine karşı alınacak önlemlere ve diğer konulara ilişkin olarak yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde görev, yetki ve sorumluluğu bulunmamaktadır. Ayrıca bu hususta Belediye şirketi olan İZENERJİ A.Ş.'ye Büyükşehir Belediyesi veya devletin diğer yetkili kurumları tarafından özel olarak verilmiş görev, yetki ve sorumluluk da bulunmamaktadır.

Ayrıca, İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te anılan Daire Başkanlığının görev, yetki ve sorumluluklarından bazıları; iklim değişikliği, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji konularında çalışmalar yapmak, yaptırmak, belediye meclisinin alacağı karara bağlı olarak yurtdışında düzenlenen toplantı ve etkinliklere katılmak ve/veya bunları düzenlemek, basılı-görsel-elektronik doküman hazırlamak, olarak ifade edilmiştir. Anılan Yönetmelik değerlendirildiğinde, İzmir ilinde küresel iklim değişikliğine karşı alınacak önlemlere ve diğer konulara ilişkin çalışma ve harcamaların Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla Şirketin amaç ve faaliyet konusu içinde yer almayan, bu konuda da özel olarak hukuken bir yetkisi bulunmayan veya yetki verilmeyen, sadece Şirket açısından değil tüm kamu kuruluşları tarafından önem arz eden iklim değişikliği hususunda Şirketin yönetim kurulu kararları ile kendisine görev vermesinin ve bu konuda harcamaların yapılmasının Şirket kaynaklarının amacı dışında kullanılmasına yol açtığı düşünülmektedir.

Bu kapsamda, İZENERJİ A.Ş.'nin görev, yetki ve sorumluluğunda bulunmamasına karşın Şirket yönetiminin aldığı yönetim kurulu kararları ile iklim değişikliği ve diğer konularda, Avrupa Birliğinin iklim nötr ve akıllı şehirler misyonuna seçilen İzmir'in 2050 sıfır karbon hedefini 2030'a çekerek, yeşil ekonomiye dayalı, yenilenebilir enerjiye dönüş sağlayan projeler üretmek, karbon emisyonunu azaltmak, İzmir'i iklim nötr yapma hedefi doğrultusunda Şirketin esas sözleşmesinde yeşil enerji uygulamalarının yer alması gerekçe gösterilerek, Avrupa Birliği nezdinde koordinasyon ve iletişim sürecinin yürütülmesine dair bir yetkisi ve görevi olmamasına karşın yapılan harcama tutarlarının bu yönde karar alan yönetim kurulundan tahsilinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

B) Şirket faaliyet alanları ile ilgili olmayan ve Şirketin görev ve sorumluluğunda bulunmayan konularda yönetim kurulu kararları ile Şirket yönetim kurulu başkanına yurtdışı seyahatleri gerçekleştirmek için izin verildiği tespit edilmiştir.

2023 yılına ait Şirket yönetim kurulu kararlarının incelenmesinde; Yeşil hidrojen üretimi ve kullanımı, enerji verimliliği, Akıllı Park Sistemleri ve Enerji Verimliliği, İZENERJİ A.Ş.'nin koordinasyonunu yaptığı “EU Adaptation Mission kick-off meeting- AB Uyum Misyonu başlangıç toplantısı etkinliği gibi gerekçelerle yönetim kurulu kararları ile Şirketin yönetim kurulu başkanı ile diğer personelin uluslararası toplantılara katılmasına karar verilmiştir.

Yapılan incelemede; yeşil hidrojen üretimi ve kullanımı, enerji verimliliği ve diğer konularda Şirketin görev, yetki ve sorumluluğu bulunmamasına karşın yönetim kurulu kararları ile Şirket yönetim kurulu başkanının uluslararası toplantılara katılmasına karar verilmiştir. Anılan yurtdışı toplantılarla ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından Şirkete verilmiş herhangi bir görev, yetki ve sorumluluk bulunmadığı gibi, Şirketin 2023 yılı faaliyet gelir ve giderlerinin incelenmesinde de Şirketin enerji alanında bir geliri bulunmamaktadır.

Diğer taraftan “Deprem felaketine ilişkin bilgi aktarımı ve yaraların hızlıca sarılması için destek almak” gerekçesiyle yurtdışına yapılan görevlendirme ile ilgili de Şirkete ya da yönetim kurulu başkanına kamu kurumları tarafından verilen bir yetki ya da görevlendirme olduğuna dair Şirket tarafından belge sunulmamıştır.

Ayrıca, Şirketin uluslararası ticareti bulunmamasına karşın yine yönetim kurulu kararı ile Şirketin genel müdür vekilinin “Belçika’nın Brüksel şehrinde kurumsal görüşmeler yapmak üzere” görevlendirilmiştir. Şirket faaliyet gelir ve giderlerinin incelenmesinde uluslararası ticaret yapıldığına dair bir gelir tutarı tespit edilememiştir. Dolayısıyla “kurumsal görüşmeler yapmak üzere” yurtdışına Şirket genel müdürünün görevlendirilmesi Şirketin faaliyetleri ilgili ilgisinin olmadığı anlaşılmıştır.

Şirketin görev, yetki ve sorumluluğu bulunmayan konularda yapılan yurtdışı görevlendirmeler nedeniyle meydana gelen 561.311,30 TL’nin bu görevlendirmeleri yapan yönetim kurulunun sorumluluğu bulunmakta olup tahsilinin sağlanması gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen hususların 6102 sayılı Kanun kapsamında ortak olarak değerlendirilmesine aşağıda yer verilmiştir.

6102 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca her tacirin, ticaretine ait bütün işlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği hükmü yer almaktadır. Belirtilen hüküm; tacirin öngörülü, konusunu bilen, hukuki ve fiili durumu kavrayabilme özelliklerine sahip olmasını gerektirmektedir. Basiretli iş adamı kavramı kısaca ticari hayatın

gereklerini ve teamüllerini iyi bilmeyi ifade etmektedir. Şirket, kâr elde etme gayesiyle tüzel kişiliğe haiz olarak kurulmuş bir organizasyondur. 6102 sayılı Kanun hükümleri gereğince kurulan Şirket, anılan Kanun'un 16'ncı maddesine göre tacir niteliğine haiz olup, 18'inci maddesi gereğince de ticaretine ilişkin tüm faaliyetlerinde basiretli bir tacir gibi hareket etmek zorunluluğu vardır.

Yönetim kurulu Şirketin karar ve temsil organıdır. Yönetim kurulu üyelerinin kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlallerinden kaynaklanabilecek hukuki sorumluluklarını düzenleyen 6102 sayılı Kanun'un "Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu" başlıklı 553'üncü maddesinde "(1) ...yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler..., kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, ... hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

(3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz.",

"Özen ve bağlılık yükümlülüğü" başlıklı 369'uncu maddesinde de "(1) Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar."

Hükümlerine yer verilerek yönetim kurulu üyeleri görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmekle yükümlü oldukları vurgulanarak yönetim kurulu üyelerinden beklenilecek özenin, benzer durumlarda tedbirli bir yöneticinin göstereceği özen olarak değerlendirildiği ve yönetim kurulu üyelerinin şirkete, pay sahiplerine, şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu oldukları belirtilmiştir.

Şirket cevabında özetle, Şirketin ana faaliyet alanlarının esas sözleşmede yer aldığı, söz konusu faaliyet alanlarından enerjinin doğru ve verimli kullanılması ve çevrecilik olduğu,

dolayısıyla, şirketin bu alanlarda verimliliğin artırılması ve yeni projeler üretebilmesi için, arge çalışmaları yapılma zorunluluğu bulunduğu, İzmir Büyükşehir Belediyesi koordinasyonunda İZENERJİ A.Ş. iş birliği ile İklim Nötr ve Akıllı Şehirler Misyonu için hazırlanan Eylem Planı, Yatırım Planı ve Taahhütname 'den oluşan "İklim Şehri Sözleşmesi"nin Avrupa komisyonuna iletildiği, "Misyon Şehri Unvanı"nın elde eden 33 şehirden birinin İzmir olduğu yapılan harcamaların detayında görülen giderler ve hizmet alımlarının bu süreçler işlerken gerekli ihtiyaçlardan ve katılması zorunluluk gerektiren toplantılardan kaynaklandığı, misyon şehri olan şehirlerin başvurabildiği Pilot Cities Cohort 3 programına, İzmir Büyükşehir Belediyesi ile 18 Mart tarihinde başvuru yapıldığı, "Digital Solutions for Electricity Decarbonisation by GCC Izmir" başlığında hazırlanan proje için 600.000€ değerindeki hibeyi 6 Mayıs tarihinde kazandığı, bu projenin amacının İzmir şehrinin karbon emisyonlarının çoğunluğunu oluşturan sanayi sektöründe de çeşitli izleme, kontrol ve azaltma tekniklerinin planlandığı, projenin web sitesi versiyonunda çeşitli kurum ve kuruluşların bina bazlı enerji ölçeklerinin verilere dönüştürülmesinin amaçlandığı, platformun paydaşları arasında yer alan uzmanlar ve danışmanlar aracılığıyla kurumların sürdürülebilirliğe katkı sağlamaları, ulusal/küresel hibe ve destek programlarına yönlendirilerek çift yönlü destekleyici bağların oluşturulmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Ayrıca bulgu konusu iş ve işlemlerin İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış ilişkiler ve Turizm Dairesi Başkanlığı AB Hibe Projeler Şube Müdürlüğü ve İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı İklim Değişikliği ve Temiz Enerji Şube Müdürlüğü işbirliği ile İzmir Büyükşehir Belediyesi kurumsal çatısı altında devam ettirilmesi yönünde çalışmanın başlatıldığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Şirketin genel müdür vekilinin yurtdışı gider masraflarının bir önceki görev yaptığı İZFAŞ A.Ş. ile ilgili olduğu ve bu giderlerin İZFAŞ A.Ş.'ye KDV dahil 83.658,77 TL olarak faturalandırıldığı belirtilmiştir.

Şirket cevabının değerlendirilmesinde, İZENERJİ A.Ş.'nin enerji alanında herhangi bir faaliyetinin bulunmadığı, %100 hissesine sahip olduğu İZETAŞ A.Ş. adında bağlı ortaklığı ile %49 oranında hissesine sahip olduğu İZGÜNEŞ A.Ş. adında iştirakinin bulunduğu ve bu şirketlerin ayrı tüzel kişiliklerle enerji alanında faaliyet gösterdiği, 6102 sayılı Kanun kapsamında faaliyetlerini yürüten Şirketin iklim değişikliği ve benzeri konularda çalışmalar yaparak çevresel sürdürülebilirlik konusunda İzmir ilinde küresel iklim değişikliğine karşı alınacak önlemlere ve diğer konulara ilişkin olarak yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde görev, yetki ve sorumluluğunun bulunmadığı, ayrıca bu hususta Belediye şirketi olan İZENERJİ A.Ş.'ye Büyükşehir Belediyesi veya devletin diğer yetkili kurumları tarafından özel olarak verilmiş görev, yetki ve sorumluluğunun bulunmadığı, Şirket yönetim kurulunun aldığı

kararlar ile kendisine görev vermesinin ve bu konuda harcamaların yapılmasının Şirket kaynaklarının amacı dışında kullanılmasına yol açtığı, cevapta belirtilen "...18 Mart tarihinde başvuru yapılmıştır. "Digital Solutions for Electricity Decarbonisation by GCC İzmir" başlığında hazırlanan proje 600.000€ değerindeki hibeyi kazandığı 6 Mayıs tarihinde açıklanmıştır." şeklinde ifade edilen hususla ilgili Şirket kayıtlarına 600.000 Avro değerindeki tutarın hibe geliri olarak geldiğine ve muhasebeleştirildiğine dair herhangi bir kanıtlayıcı belgenin sunulmadığı ayrıca Şirket yetkilileri ile yapılan görüşmede bu hususta bir gelirin kayıtlara alınmadığının belirtildiği, İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı tarafından 11.03.2024 tarihinde imzalanan ve (belge, E-belge statüsünde olmayıp ayrıca evrak tarihi ve sayısı bulunmamaktadır.) cevaba ilişkin ekler arasına konulan belgenin İZENERJİ A.Ş. ile ilgisinin bulunmadığı, belediye adına imzalanan bir niyet mektubu olduğunun anlaşıldığı, bu belgenin tarihinin 2024 yılına ait olduğu, denetim dönemi ile ilgisi bulunmamakla beraber bulguda yer alan harcamaların yapılmasından sonra imzalandığı ve bu belgenin bulgu konusu ile ilgisinin bulunmadığı düşünülmektedir.

Ayrıca cevapta, bulgu konusu iş ve işlemlerin İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış ilişkiler ve Turizm Dairesi Başkanlığı AB Hibe Projeler Şube Müdürlüğü ve İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı İklim Değişikliği ve Temiz Enerji Şube Müdürlüğü işbirliği ile İzmir Büyükşehir Belediyesi kurumsal çatısı altında devam ettirilmesi yönünde çalışmanın başlatıldığı ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, Şirketin genel müdür vekilinin yurtdışı gider masraflarının bir önceki görev yaptığı İZFAŞ A.Ş. ile ilgili olduğu ve bu giderlerin İZFAŞ A.Ş.'ye 83.658,77 TL olarak faturalandırıldığı belirtilmesi üzerine bu tutar, tahsili istenen tutardan indirilmiştir.

Sonuç olarak Şirket yönetim kurulunun aldığı kararlar neticesinde; Şirketin görev, yetki ve sorumluluğu bulunmayan ve herhangi bir kamu kurumu tarafından görev verilmeyen İzmir İlinin "yeşil ekonomiye dayalı, yenilenebilir enerjiye dönüş sağlayan projeler üretmek, karbon emisyonunu azaltmak" amaçları ile yapılan harcama tutarı ile yönetim kurulu başkanı, genel müdür vekili ve diğer personelin yurtdışında toplantılara katılması sonucunda meydana gelen harcama tutarının toplamından oluşan 5.433.351,20 TL'nin yönetim kurulunun üyelerinin sorumluluğu bulunmakta olup tahsilinin sağlanması gerekmektedir.

BULGU 9: Bağımsız Denetim Hizmet Alımının Kamu İhale Kanunu Kapsamında Yapılmaması

Şirketin finansal tablolarının denetlenmesine ilişkin bağımsız denetim hizmetinin, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında temin edilmediği görülmüştür.

Şirket 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince, bağımsız denetime tabi olma kriterlerini taşımaktadır. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanan Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardına uyumlu olarak hazırlanan 2023 yılı faaliyet dönemini kapsayan finansal durum tablosu, kar veya zarar tablosu, nakit akış tablosu, öz kaynak değişim tablosu ve önemli muhasebe politikalarını ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dip notlardan oluşan bireysel ve konsolide finansal tablolar ile yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunun denetlenmesi ve sonucunun rapor edilmesini sağlamak üzere bağımsız denetim yaptırmak zorunluluğu bulunmaktadır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1'inci maddesinde, bu Kanunun amacının, kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek olduğu belirtilmiştir. "Kapsam" başlıklı 2'nci maddesinde, belediyelerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları her çeşit şirketlerin bu Kanun'a tabi olduğu, "Temel İlkeler" başlıklı 5'inci maddesinde ise, idarelerin bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu olduğu ifadelerine yer verilmiştir. Kanun'un 3'üncü maddesinde kanundan istisna olan durumlar, 19, 20 ve 21'inci maddelerinde ihale usulleri ve 22'nci maddesinde doğrudan temin kapsamında yapılacak alımlar sayılmıştır.

Belediye şirketleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında bulunmaktadır. Dolayısıyla Şirketin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin anılan Kanun hükümlerine göre yürütülmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, Şirket finansal tablolarının denetlenmesi için bağımsız denetim hizmetinin ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.'den, 4734 sayılı Kanun'a aykırı olarak diğer bağımsız denetim firmalarından teklif alınmadan, genel kurul kararı ile seçilmesine karar verilmiştir.

Şirket cevabında, Şirketin denetlenen mali tablolar ve denetlenme sırasında incelenen tüm muhasebe verileri şirketin ticari sır olarak nitelendirildiği verileri içerdiği, denetimin her sene başka bir şirket tarafından yapılmasının her sene karşılaştırmalı verileri tüm hizmet sağlayıcılarla paylaşılması anlamında geldiği, Bağımsız Denetim Şirketinin KGK 2017-19-01 Tarihli kurul kararı ile 10 yıllık süre içerisinde 7 yıl bir şirketi denetleme yaparsa 3 yıl ara vermek zorunda olduğu, ayrıca denetim ücretlerinin TÜRMOB tarafından yayınlanan saat ücretleri üzerinden denetim saati esas olarak hesaplandığı, yayınlanan ücretler altında teklif vermesinin yasal olarak mümkün olmadığı, şirket açısından olumsuz bir durumun bulunmadığı, şeklinde ifade edilmiştir.

Şirket cevabı değerlendirildiğinde, KGK internet sitesinden alınan bilgilere göre, Bağımsız denetime tabi 2023 hesap döneminde denetimi yapılan şirket sayısı 19.714 olup, bu şirketlerin bağımsız denetim raporları ise KGK tarafından denetim konusunda yetkilendirilen 437 farklı denetim kuruluşu tarafından düzenlenmiştir. KGK tarafından yetkilendirilen bu kuruluşların yaptığı denetimler anılan Kurumun denetim ve incelemesine tabi bulunmaktadır. Bulguda belirtilen ve İZENERJİ A.Ş.'nin bağımsız denetimini yapan ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.'de yukarıda yer verilen 437 bağımsız denetim şirketinden biri olup KGK'nın bağımsız denetim mevzuatına ilişkin hüküm ve esaslarına tabi olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Dolayısıyla yürürlükte bulunan bağımsız denetim mevzuatına göre bağımsız denetimi yapılan 19.714 adet şirketten biri de İZENERJİ A.Ş.'dir. Şirketin bağımsız denetimine ilişkin olarak ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.'den hizmet almasını düzenleyen özel bir düzenleme olmadığı gibi Şirketin hangi ticari sırlarının olduğu, bu ticari sırlarının ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. tarafından yapılan denetimlerde korunması için İZENERJİ A.Ş. tarafından hangi önlemlerin alındığına dair açıklamalara cevapta yer verilmemiştir.

Cevapta belirtilen, Bağımsız Denetim Şirketinin KGK 2017-19-01 Tarihli kurul kararı ile 10 yıllık süre içerisinde 7 yıl bir şirketi denetleme yaparsa 3 yıl ara vermek zorunda olduğu, hususu ise 6102 sayılı TTK ile Bağımsız Denetim Yönetmeliğinde yer alan denetime tabi tüm şirketler ile tüm denetim şirketleri için yapılan genel bir rotasyon uygulaması olup, bu düzenlemeden İZENERJİ A.Ş.'nin denetim şirketi olan ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. tarafından 7 yıl aralıksız olarak denetlenmesi sonucunun çıkarılmasının hukuken bir dayanağı bulunmamaktadır.

Ayrıca cevapta belirtilen, denetim ücretlerinin TÜRMOB tarafından yayınlanan saat

ücretleri üzerinden denetim saati esas olarak hesaplandığı, yayınlanan ücretler altında teklif vermesinin yasal olarak mümkün olmadığı şeklinde verilen cevabın ise, bağımsız denetim şirketleri tarafından yapılan denetim hizmetine ilişkin olmadığı, bu hususta yetkili otorite olan KGK tarafından yayımlanan bir asgari ücret tarifesi bulunmadığı, ayrıca TÜRMOB tarafından yayınlanan saat ücretleri üzerinden hesaplanan 248.500,00 TL KDV hariç tutarın başka denetim şirketleri tarafından daha az süre de yapılıp yapılmayacağı Şirket tarafından araştırılmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, 6102 sayılı Kanun gereğince gerçekleştirilecek bağımsız denetim hizmet alımının, 4734 sayılı Kanun kapsamında işin niteliği ve yaklaşık maliyetine göre uygun ihale yöntemi belirlenerek yapılması gerekmektedir.

BULGU 10: Bağımsız Denetim, Yeminli Mali Müşavirlik ve Hukuk Müşavir Ücretlerinin Sözleşme Dönemi İçerisinde Artırılması

Şirketin bağımsız denetim, yeminli mali müşavirlik ve hukuk müşavirlerinin ücretlerini yüksek enflasyon nedeniyle artan işçilik maliyetleri gerekçe gösterilerek sözleşme dönemi içerisinde artırdığı tespit edilmiştir.

Şirket 01.01.2023-31.12.2023 dönemi için bağımsız denetim hizmeti ile yeminli mali müşavirlik ve tasdik hizmetleri için ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. ile iki ayrı sözleşme imzalamıştır. Bunun yanında hukuki danışmanlık için sürekli avukatlık hizmeti sözleşmesi ve toplu iş sözleşmeleri görüşmelerinde bulunmak, iş mevzuatı ile ilgili diğer konularda yardımcı olmak için ise müşavirlik hizmeti sözleşmesi iki farklı avukat ile imzalanarak sözleşme altına alınmıştır.

Şirket ile ... Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. arasında imzalanan sözleşmeler ile bağımsız denetim hizmeti için yıllık 248.500,00 TL (KDV Hariç) ve yeminli mali müşavirlik ve tasdik hizmetleri için 249.759,14 TL (KDV Hariç) üzerinden anlaşılmıştır. Ayrıca avukatlık hizmeti için yıllık brüt 177.551,04 TL (KDV Hariç), müşavirlik hizmeti için yıllık brüt 124.500,00 TL (KDV Hariç) üzerinden anlaşılmıştır.

Anılan sözleşmelerin ücret ve süreleri ile ilgili maddeleri incelendiğinde, sözleşme ücretlerinin 2023 dönemi için bir bütün olarak belirlendiği, önceden belirlenen sözleşme ücretlerinin yıl içerisinde herhangi bir nedenle artırılabilmesine dair bir maddenin yer almadığı görülmüştür.

Ancak yapılan incelemede, 24.08.2023 tarihli ve 117 sayılı yönetim kurulu kararı ile “Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartlar, yüksek enflasyon nedeniyle artan işçilik maliyetleri sebebiyle şirketimizin hizmet aldığı Yeminli Mali Müşavir Bağımsız Denetim ve Hukuk Müşavirlerinin KDV hariç mevcut net ücretlerinin 01.07.2023 tarihinden geçerli olmak üzere %25 (yüzde yirmi beş) oranında artış uygulanmasına katılanların oy birliğiyle karar verilmiştir.” denilerek ilgili sözleşme ücretlerinde 01.07.2023 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %25 artış yapılması yönünde karar alınmak suretiyle ödenecek tutarlarda güncelleme yapılmıştır.

Şirket cevabında özetle, hukuk müşavirlerine ödenen ücretin her yıl yayınlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi üzerinden yapıldığı, baroya kayıtlı avukatların tarife altı hizmet vermesi durumunda kendilerine cezai işlem uygulanacağı, Şirketin güvendiği, ticari sır ve ilişkilerini paylaştığı avukatlardan hizmet alınmasının doğal olduğu, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartların ağırlaşması ve yüksek enflasyon neticesinde asgari ücretin dahi yılda iki kez artırılması durumu ile karşı karşıya kalınmış olduğundan söz konusu ücretlere de zam yapılması talebi ve ihtiyacının doğduğu, ifade edilmiştir.

Şirket cevabı değerlendirildiğinde, sadece avukatların ücretlerine değinilmiş bağımsız denetim ve yeminli mali müşavirlik şirketlerinden alınan hizmetlere ilişkin açıklamalara yer verilmemiştir. Avukatlara ödenen ücretin, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin altında olamayacağı bilinen bir konu olup bulguda, bu hususa ilişkin bir eleştiriye yer verilmemiştir. Diğer yandan, Şirketin ticari sır ve ilişkilerini paylaştığı avukatlarla yapılan sözleşmelerin incelenmesinde Şirketin ticari sırlarının nasıl korunacağına dair bir maddeye yer verilmemiş olması yanında cevapta da bu konuda bir açıklama yapılmamıştır.

Sonuç olarak, ek bir sözleşme yapılmaksızın ve mevcut sözleşmelerde yıl içerisinde herhangi bir sebepten dolayı ücretlerin artırılmasına yönelik hüküm bulunmaksızın yönetim kurulu kararı ile “ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartlar, yüksek enflasyon nedeniyle artan işçilik maliyetleri” gerekçesi ile anılan sözleşme ücretlerinin artırılması uygulamasının uygun olmadığı ve kararı alan yönetim kurulu üyelerinin mali sorumluluğunun bulunduğu düşünülmektedir.

BULGU 11: Şirket ile Müteahhit Arasında İmzalanan Protokol ve Satış Sözleşmesi Hükümlerine Uyulmaması

Şirketin gayrimenkul satın alınmasına yönelik müteahhit ile imzaladığı protokol ve satış sözleşmesi hükümlerine müteahhit tarafından uyulmamasına rağmen ilgili protokol ve satış sözleşmesinde yer alan müeyyidelerin uygulanmadığı tespit edilmiştir.

Şirketin 2023 yılı muhasebe kayıtları incelendiğinde 159-Verilen Sipariş Avansları hesabında 5.250.000,00 TL tutarlı ödemenin ... Yapı İnşaat Taahhüt adına ... kişisine ödendiği görülmüştür.

Söz konusu muhasebe kaydı ile ilgili evrakların incelenmesi neticesinde Şirketin 16.07.2021 tarihli ve 61 numaralı yönetim kurulu kararı ile İzmir ili Konak İlçesi Halkapınar Mahallesi 8510 ada, 3 parselde kayıtlı gayrimenkulün (arsa vasfında) 11.280.000,00 TL (KDV Hariç) bedelle satın alınmasına ilişkin ... Yapı İnşaat Taahhüt ile protokol düzenlenmesine ve ilgili müteahhite bu satışa istinaden 750.000,00 TL avans ödenmesine, ilgili gayrimenkul için ... Gayrimenkul Değerleme A.Ş.'ye taşınmaz değerlendirme raporu hazırlatılmasına oy çokluğu ile karar verildiği görülmüştür. Anılan yönetim kurulu kararı, 11 üyeden oluşan İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulundan 6 üyenin imzaladığı, diğer 5 üyenin imzasının bulunmadığı görülmüştür.

Diğer yandan söz konusu yönetim kurulu kararı ile satın alınmasına karar verilen gayrimenkulün (arsa vasfında), satışına ilişkin olarak Şirketin yönetim kurulu kararı ile aynı tarih olan 16.07.2021 tarihinde adi protokol imzalanmıştır. Şirket ile Yapı İnşaat Taahhüt adına ... kişi ile imzalanan protokolde, gayrimenkulün (arsa vasfında) satın alınmasına dair Şirket yönetim kurulu kararında belirtilen 11.280.000,00 TL yerine 10.560.000,00 TL üzerinden satılması konusunda tarafların ön mutabakata vardığı, bu protokol kapsamında 750.000,00 TL tutarındaki avansın 16.07.2021 tarihinde saat 15.33'de ödendiği, 20.08.2021 tarihine kadar satışın gerçekleşmemesi halinde avans miktarının avans verilen Yapı İnşaat Taahhüt firması tarafından İZENERJİ A.Ş.'ye iade edileceği belirlenmiştir.

Sonraki süreçte 16.07.2021 tarihli yönetim kurulu kararında da ifade edildiği üzere ... Gayrimenkul Değerleme A.Ş.'den satışa konu olan gayrimenkulün (arsa vasfında) değer tespitinin yapılması için değerlendirme hizmeti alınmıştır. 29.07.2021 tarihli değerlendirme raporunda,

-Ana gayrimenkulün üzerinde maliklerin paylarına konulan haciz ve ipotek kayıtlarının bulunduğu, ancak değerlendirme konusu gayrimenkulün (arsa vasfında) değerinin tespitinde,

herhangi bir hukuki sorun ve/veya takyidat olmadığı, bu tür bir sorun varsa dahi bu sorunların çözüleceği varsayımı altında hukuki problemlerin göz ardı edilerek gayrimenkulün değerinin tespit edildiği (diğer bir deyişle gayrimenkulün üzerinde haciz ve ipotek kayıtları yokmuş gibi değerlendirme raporu hazırlanmıştır.),

-İmar durumu konusunda plan değişikliği ve revizyonu yapılmaya kadar yapı ruhsatı alınamayacağı, bu nedenle plan değişikliği ve revizyonlarının yapılması gerektiği, taşınmazda kat irtifakının kurulmamış olduğu, ek bağımsız bölüm imalatlarının devam etmekte olduğundan bahisle kat irtifakı kurulacak bağımsız bölüm sayısının bilinemediği,

-Değerleme konusu 6. katta bulunan 12 adet ofis hacimli alanın ortak alanla dahil 1.517 metrekare olduğu, değerlendirme gününde gayrimenkulün (arsa vasfında) yaklaşık olarak %75 inşaat seviyesinde olduğu,

tespitleri yapılarak ilgili gayrimenkulün (arsa vasfında) değerinin emsal karşılaştırma yöntemi kullanılarak %75 inşaat seviyeli olarak değerinin 11.000.000,00 TL (KDV hariç) olduğu (taşınmazın üzerinde maliklerin paylarına konulan haciz ve ipotek kayıtları dikkate alınmadan tespit edilen tutardır.), bitmiş durum için satış değerinin ise 12.500.000,00 TL (KDV hariç) belirlendiği,

ifade edilmiştir.

Gayrimenkulün (arsa vasfında) değer tespitinin KDV hariç 11.000.000,00 TL belirlenmesinden (taşınmazın üzerinde maliklerin paylarına konulan haciz ve ipotek kayıtlarının olmaması durumuna göre tespit edilen tutardır.) sonraki süreç incelendiğinde;

-16.07.2021 arasında taraflarca imzalanan satış protokolünde 20.08.2021 tarihine kadar ilgili gayrimenkul satışının gerçekleşmemesi durumunda satıcı müteahhit firmaya avans olarak ödemesi yapılan 750.000,00 TL'nin iade edileceğine dair maddenin bulunmasına karşın, sorumluluğunu yerine getirmeyen satıcı müteahhit firmaya yapılan avans ödemesinin iadesine ilişkin talepte bulunulmadığı,

-05.10.2021 tarihinde herhangi bir yönetim kurulu kararı olmaksızın imzalanan yeni bir gayrimenkul satış protokolü ile ilgili gayrimenkulün (gayrimenkulün 6. katındaki 1.262 metrekare ofis ve 6. kat B Blok 465 metrekare otopark alanının) kullanıma hazır halde tahsis edilmesi şartı ile satıcı müteahhit firmaya 1.000.000,00 TL satış avansı ödemesinin yapılmasına ve 20.10.2021 tarihine kadar kat irtifakı tesisi işlemlerinin yapılması için yeniden süre

verilmesine, ilgili tarihe kadar satıcı müteahhit firmanın taahhüdünü yerine getirmemesi halinde ödenen avans tutarının yasal faizi ile geri iade edilmesi (nakden) hususunda anlaşmaya varıldığı, fakat sorumluluğunu yerine getirmeyen satıcı müteahhit firmaya yapılan avans ödemelerinin iadesine ilişkin talepte bulunulmadığı,

- 30.11.2021 tarihli “Gayrimenkul 4. Ek Satış Protokolü” ile satıcı müteahhit firmaya protokolde olmamasına rağmen 500.000,00 TL tutarında daha ödeme yapıldığı, yapılan ödemelere karşılık olarak 2.250.000,00 TL bedelli senedin (ödeme tarihi belirtilmemiş) satıcı müteahhit firmadan alındığı, 20.12.2021 tarihine kadar kat irtifakı tesisi işlemlerinin yapılması için satıcı müteahhit firmaya yeniden süre verildiği,

-16.05.2022 tarihinde müteahhit ile Şirket yetkilileri arasında yine yönetim kurulu kararı olmadan adi satış sözleşmesi düzenlendiği, bu sözleşme ile satın alınacak gayrimenkulde yukarıda belirtilen bağımsız bölüm alanı dışında kalan 1.040 metrekare alanda yapılacak inşaat imalatlarına ilişkin olarak satıcı müteahhit firma ile anlaşma yapıldığı, yeni inşaat imalatları ile birlikte taraflar arasında mutabık kalınan sözleşme bedelinin KDV ve müteahhitlik karı dahil 21.162.120,00 TL olarak belirlendiği, sözleşmenin imzalanmasından itibaren 90 gün içerisinde (16.08.2022 tarihine kadar) kat irtifakının kurulacağı, kat irtifakı kurulduktan sonra tapu devirlerinin yapılacağı, müteahhitten depo vasıflı 2 taşınmaz için 6.000.0000,00 TL bedelle ipotek verdiği (ipotek tutarının nasıl belirlendiğine dair herhangi bir belge sunulmamıştır.), 90 gün içinde (16.08.2022 tarihine kadar) kat irtifakının kurulamaması halinde ipotekli gayrimenkullerin paraya çevrilmesi yolu ile takibata geçileceği, daha önce müteahhitten alınan 2.250.000,00 TL’lik senedin ipotek tesisi karşılığında hükümsüz olacağı, ilave yapılacak imalat bedeline karşılık aynı satıcı müteahhit firmaya avans verileceği, gayrimenkulün tamamının 31.12.2022 tarihine kadar yapı kullanma izin belgesi almaya hazır olacağı ifade edilerek ayrıca diğer hususlar düzenlenmiş,

- 18.05.2022 tarihinde satıcı müteahhit firmaya 1.500.000,00 TL, 06.06.2022 tarihinde 1.500.000,00 TL, 06.07.2022 tarihinde 30.000,00 TL daha avans verilmek suretiyle önceden ödenen avans tutarları dahil müteahhide toplamda 5.280.000,00 TL ödeme yapıldığı (159-Verilen Sipariş Avansı Hesabına 06.07.2022 tarihinde ödenen 30.000,00 TL avans tutarı dahil edilmemiştir.),

hususları tespit edilmiştir.

İZENERJİ A.Ş. ile satıcı müteahhit firma arasında imzalanan protokoller ve satış sözleşmesi hükümlerine ilişkin olarak yukarıda yer verilen hususlarla ilgili yapılan incelemeler sonucunda yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir;

- Şirketin 16.07.2021 tarihli yönetim kurulu kararında gayrimenkulün 11.280.000,00 TL'ye (KDV hariç) satın alınma kararı verilmesine rağmen, aynı gün 16.07.2021 tarihinde satıcı müteahhit firma ile düzenlenen adi satış protokolünde gayrimenkul bedelinin 720.000,00 TL daha az tutarda 10.560.000,00 TL (KDV hariç) olarak belirlendiği, yönetim kurulu kararında belirtilen bedel ile protokolde belirtilen bedelin farklı olduğu, aynı gün içinde belirlenen farklı iki bedelin nasıl tespit edildiğinin anlaşılamadığı,

-16.07.2021 tarihinde Şirket tarafından yönetim kurulu kararının alınması ve aynı gün müteahhit firma ile adi satış protokolünün imzalanarak 750.000,00 TL avans tutarının saat 15.33'de ödenmesinin ticari hayatın olağan akışına uygun olmadığı,

- Gayrimenkul değerlendirme raporunda, değerlendirme konusu taşınmaz üzerinde maliklerin paylarına konulan haciz ve ipotek kayıtlarının bulunduğu, 11.000.000,00 TL (KDV hariç) olarak belirlenen bedelin tespitinde gayrimenkulün üzerinde bulunan haciz ve ipotek kayıtları dikkate alınmadan değer tespitinin yapıldığı belirtilmiştir. Bu nedenle, gayrimenkul üzerinde bulunan haciz ve ipoteklerin dikkate alınması durumunda gayrimenkul değer tespit bedelinin 11.000.000,00 TL'den (KDV hariç) daha düşük olması gerektiği ve Şirket tarafından bu hususların dikkate alınmadığı,

- Yönetim kurulu kararı ile aynı gün imzalanan adi satış protokolünden 13 gün sonra 29.07.2021 tarihinde gayrimenkul değerlendirme raporunun hazırlanmasına karşın, değerlendirme raporunda belirlenen 11.000.000,00 TL (KDV hariç ve haciz ve ipotek kayıtları dikkate alınmadan) bedelin yönetim kurulu kararı ile satış protokolünde tespit edilen bedelle arasında fazla farkın bulunmadığı,

-16.05.2022 tarihinde yine bir yönetim kurulu kararı dahi olmadan Şirket ile müteahhit arasında yeni bir sözleşmenin imzalandığı, ilgili sözleşmede belirtilen alanlar ile ilk protokolde belirlenen alanlar arasında metrekaşe ve blok seçimi konusunda farklılıklar olduğu, yapılacak yeni imalatlara ilişkin ek protokol düzenlenerek sözleşme bedelinin artırıldığı, teminat olarak alınan senedin kurulacak ipotekler sonrası müteahhide iade edileceği, ipotek tesis edilen gayrimenkullerin ipotek değerlerinin tespitine ilişkin gayrimenkul değerlendirme raporunun bulunmadığı, bu nedenle ipotek değerlerinin gerçeği yansıtmadığının bilinemediği,

- Şirket tarafından gayrimenkul alımına ilişkin süreçte sadece 16.07.2021 tarihli ve 61 sayılı yönetim kurulu kararı alındığı, satıcı müteahhit firma ile Şirket yetkilileri arasında imzalanan protokol ve değişiklikleri, satış sözleşmesi ve avans ödemelerine ilişkin yönetim kurulu kararı alınmadığı,

- Satıcı müteahhit firmanın her seferinde taahhüdünü yerine getirmemesine rağmen Şirket tarafından sürekli olarak kısım kısım avans ödemesi yapılması ve ödenen avans tutarının 5.280.000,00 TL'ye ulaşması, taahhüdünü yerine getirmeyen satıcı firmayla imzalanan adi satış protokolleri ve satış sözleşmesi gereğince denetim tarihi 21.02.2024 itibariyle hukuki girişimlerde bulunulmadığı,

-16.05.2022 tarihli satış sözleşmesine göre, satıcı müteahhit firmanın 31.12.2022 tarihine kadar satışa konu gayrimenkule ait yapı kullanma izin belgesi alarak gayrimenkulü Şirkete teslim etmesi gerekirken yaklaşık 1 yıl 2 ay geçmesine rağmen denetim tarihi 21.02.2024 itibariyle müteahhidin yükümlülüğünü yine yerine getirmediği,

sonucuna varılmıştır.

26.03.2021 tarih ve 22 sayılı yönetim kurulu kararında, 25.03.2021 tarihinde yapılan olağan genel kurul toplantısında 1 yıl süreyle seçilen 11 adet yönetim kurulu üyesinin Şirketi temsile ilişkin imza sirkülerinin belirlenmesine yönelik olarak; yurt içinde ve/veya yurtdışında herhangi bir limitle sınırlı olmaksızın şirketi ilgilendiren bilumum muamele akit ve taahhütlerde, evrak tanziminde ciroda, T.C. resmi daireleri, birlikler, şirketler, gerçek ve tüzel kişiler, tapu ve icra daireleri bilumum bankalar ve yerli ve yabancı bankalar nezdinde, ahzu kabza işlemlerinde şirketin resmi unvanı altında; sınırsız olarak tüm iş ve işlemlerde imza yetkilileri olan 11 adet yönetim kurulu üyesinden herhangi ikisinin müştereken imzasıyla Şirketin temsil ve ilzam olunmasına, katılan 11 üyenin tamamının oy birliğiyle karar verilmiştir.

Diğer yandan, Şirketin 16.07.2021 tarih ve 61 sayılı yönetim kurulu kararı ile gayrimenkulün (arsa vasfında) satın alınmasına ilişkin kararı 11 yönetim kurulu üyesinden 6 üyenin imzaladığı, diğer 5 üyenin kararda imzasının bulunmadığı görülmüştür.

Şirket tarafından gayrimenkulün (arsa vasfında) alımı aşamasında 16.07.2021 tarih ve 61 sayılı yönetim kurulu kararı alındığı görülmüştür. Gayrimenkul alım sürecinde satıcı müteahhit firma ile Şirket yetkilileri arasında imzalanan protokol ve değişiklikleri, satış sözleşmesi ve avans ödemelerine ilişkin belgeleri 26.03.2021 tarih ve 22 sayılı yönetim kurulu kararında belirtilen ve sınırsız olarak tüm iş ve işlemlerde Şirketin temsil ve ilzam olunmasına

dair imza yetkisi verilen 2 yönetim kurulu üyesinin imzaladığı, imzalanan protokol ve değişiklikleri, satış sözleşmesi ve avans ödemelerine ilişkin olarak yönetim kurulunun bilgilendirilmediği, yönetim kurulu kararlarının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Yönetim kurulu üyelerinin kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlallerinden kaynaklanabilecek hukuki sorumluluklarını düzenleyen 6102 sayılı Kanun'un "Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu" başlıklı 553'üncü maddesinde "(1) ...yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler..., kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, ... hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

(3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz.",

"Özen ve bağlılık yükümlülüğü" başlıklı 369'uncu maddesinde de "(1) Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar."

hükümlerine yer verilerek yönetim kurulu üyeleri görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmekle yükümlü oldukları vurgulanarak yönetim kurulu üyelerinden beklenilecek özen, benzer durumlarda tedbirli bir yöneticinin göstereceği özen olarak değerlendirildiği ve yönetim kurulu üyelerinin şirkete, pay sahiplerine, şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu oldukları belirtilmiştir.

Şirket cevabında, taahhüdünü yerine getirmemesi nedeniyle satıcı müteahhit firmaya karşı yasal işlemlerin başlatıldığı ifade edilmesine karşın cevap eklerinde herhangi bir belge sunulmamıştır.

Yukarıda yer verilen arsa vasfında gayrimenkul alımına yönelik olarak denetim tarihi 21.02.2024 itibariyle 2 yıl 8 aylık süreç dikkate alındığında; Şirketin yönetim ve temsil yetkisini elinde bulunduran yönetim kurulu üyelerinin Şirketin menfaatlerini gözetme konusunda dikkat ve özen yükümlülüğünü göstermedikleri, gayrimenkul alımına ilişkin protokol ve sözleşme süreçlerinde yer verilen hükümlerde belirtilen hususlarla ilgili gerekli iş ve işlemleri yapmayarak Şirket menfaatlerini gözetmedikleri, sermayesini Belediye ve Belediyenin doğrudan veya dolaylı olarak ortak olduğu şirketlerden sağlayan Şirketin mali kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmadığı, müteahhit firmaya ödenen avans tutarının 5.280.000,00 TL'ye ulaştığı ve satıcı firmayla Şirket yetkilileri arasında imzalanan adi satış protokolleri ve satış sözleşmesi gereğince denetim tarihi 21.02.2024 itibariyle taahhüdünü yerine getirmeyen satıcı nezdinde hukuki girişimlerde bulunulmadığı hususları dikkate alındığında, Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ile Şirketi temsile yetkili olarak imza atan görevlilerin tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket etmediği ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmediği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda 2021, 2022 ve 2023 yıllarında görev yapan Şirket yönetim kurulu üyelerinin idari ve mali sorumlu olduğu değerlendirildiğinden, anılan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının tespit edilmesi için İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığının inceleme ve gerekirse soruşturma yapması gerekmektedir.

BULGU 12: Şirketin Başka Kurumların Görev ve Yetki Alanında Yer Alan Hususlarla İlgili Harcama Yapması

Şirket tarafından İzmir Büyükşehir Belediyesinin bağlı kuruluşu olan İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünün (İZSU) görev ve yetki alanına giren konularda faaliyet göstererek harcamalar yaptığı tespit edilmiştir.

İZSU, 2560 sayılı İstanbul (İzmir) Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında kurularak 1987 yılından itibaren İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli bir kuruluş olarak İzmir'de su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere faaliyetlerini yürütmektedir.

2560 sayılı Kanun'un görev ve yetkiler başlıklı 2'nci maddesinde;

“a) İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yerüstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre

tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

b) Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; ...,

c) Bölge ve içindeki su kaynaklarını, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

d) Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak...,” İZSU’nun görev ve yetkileri olarak belirlenmiştir.

Aynı Kanun’un Yağmur sularının uzaklaştırılması başlıklı 25’inci maddesinde de; “Yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi, gerekli harcamalar ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İZSU tarafından yerine getirilir.” düzenlenmesine yer verilmiştir.

Ayrıca, 14.09.2022 tarihinde İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis kararı ile Sünger Kent Uygulamaları Yönetmeliği kabul edilmiştir. Bu Yönetmelik ile İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından sünger kent yaklaşımı ve yeşil altyapı yöntemleri ile yağmur suyu yönetimin sağlanması ve taşkın riskinin azaltılması için yapılacak uygulamaların belirlenmesi amaçlanarak, anılan Yönetmelik’in İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde sünger kent oluşturma ile ilgili çalışmaları ve süreçleri kapsadığı belirtilmiştir.

Diğer yandan, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da 2017/4-2604 tarih ve 2021/96 sayılı Kararında doğal yollarla oluşan dere gibi su yollarına akan yağmurların sorumluluğunun büyükşehir belediyesinde mi yoksa su ve kanalizasyon idaresinde mi olduğu konusundaki uyuşmazlık hususunda, yağmur sularının toplanıp yerleşim yerinden uzaklaştırılmasının su ve kanalizasyon idaresinin sorumluluğunda olduğu yönünde karar vermiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ile yargı kararı değerlendirildiğinde; yağmur sularına ilişkin yetkinin münhasıran İZSU’ya ait olduğu konusunda bir şüphe bulunmamaktadır.

Ayrıca Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından kabul edilen Sünger Kent Uygulamaları Yönetmeliği'nde, Belediye bünyesinde bulunan daire başkanlıkları, bağlı kuruluşları ve iştirakleri birim olarak tanımlanmıştır. Anılan Yönetmelik'in "Birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 5'inci maddesinde; sünger kent ilkelerinin uygulanmasına yönelik görevler, yetki ve sorumluluklar olarak; tüm altyapı yatırımlarında belediye sorumluluğundaki alanlarda doğa dostu ürünler kullanılmasını, kullanılan tüm malzemelerin döngüsel ekonomi ve döngüsel kent temellerinde bir kent inşasına olanak sağlayacak şekilde seçilmesine özen gösterilmesi, aşırı su tüketimi karşısında tarife belirleme yetkisini kullanarak verimli su kullanımı teşvik edici ücretlendirme sistemi oluşturulması gibi hususlara yer verilmiştir.

Anılan Yönetmelik kapsamında Belediyenin tüm daire başkanlıkları, bağlı kuruluşları ve iştiraklerine görevlerin düştüğü, İZENERJİ A.Ş.'ye de özel olarak herhangi bir görev, yetki ve sorumluluk verilmediği anlaşılmıştır.

Anılan mevzuat ile İZENERJİ A.Ş.'ye de özel olarak herhangi bir görev, yetki ve sorumluluk verilmediği halde İZSU'nun görev ve yetkileri arasında bulunan su kaynaklarının yönetimine ilişkin olarak 2021 yılında İZENERJİ A.Ş.'de bünyesinde Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi adında bir birim kurulmuş olup, 31.12.2023 tarihi itibarıyla bu birimde 20 kişi çalışmaktadır.

Şirket ana sözleşmesinin 14. maddesinde yer alan "Çevrenin korunması, iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en iyi şekilde korunması, su, toprak ve hava ve hava kirlenmesinin önlenmesi, sağlıklı kentleşmenin sağlanması için her türlü faaliyette bulunmak" ifadesi çerçevesinde yer alan düzenleme kapsamında Şirkette anılan birimin iş ve işlemlerini yaptığı yetkililer tarafından ifade edilmiştir.

Ayrıca Şirkette kurulan Su Kaynakları Araştırma ve Uygulama Merkezinin aşağıda yer alan projelerle ilgili yetkilerin hangi Kamu Kurumu tarafından verildiğine dair soruya, Şirket tarafından verilen cevapta, "Sünger kent yeşil alt yapı tekniklerinin uygulamalarını da içeren Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından çıkarılan "Yağmursuyu Toplama, Depolama Ve Deşarj Sistemleri Hakkında Yönetmeliği'nde belirtilen çalışmalar ilgili kamu kurumlarına ve kamu iştirak şirketlerine verilen bir görev ve sorumluluk kapsamında değerlendirilebilir. Nitekim gerek Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı gerekse Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından yağmur suyu hasadı ve yeşil alt yapı teknikleri ilgili çalışmaların yapılması yerel yönetimlerle ilgili her teknik toplantılarında gündeme getirilmekte ve bu sistemlerin uygulanması talep edilmektedir. Bakanlık düzeyinde uygulanması isteten bu

teknikler Türkiye’de ilk defa bu kadar kapsamlı bir şekilde İzmir’de uygulanmıştır.” denilmiştir. Şirket cevabında yer verilen hususların tüm kamu kurumlarını ilgilendiren mevzuat olduğu, Şirkette kurulan Su Kaynakları Araştırma ve Uygulama Merkezine yönelik herhangi bir özel görev, yetki ve sorumluluk verilmediği Şirket tarafından verilen cevaptan anlaşılmıştır. Dolayısıyla sadece Şirketin ana sözleşmesinde belirtilen konular gerekçe gösterilerek Su Kaynakları Araştırma ve Uygulama Merkezinin kurulması ve harcama yapmasına yönetim kurulu kararları ile yetki verilmesinin yeterli olmadığı, yukarıda yer verilen mevzuat ve yargı kararı dikkate alındığında anlaşılmaktadır.

İZENERJİ A.Ş. Yönetim Kurulu kararları ile 2021 yılından itibaren Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yürütülen projelerden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

- Meles Çayı Havzası Yağmur Suyu Hasadı ve Yönetimi Projesi
- İzmir İç Körfezine Akan Güney Derelerinin Kirlilik Kaynakları, Sediment Taşınımı ve Yönetimi, Baskı Etkileri, Tedbirlerin Belirlenmesi Projesi
- Halkapınar Gölü Nif Dağı Ekolojik Koridoru Projesi
- Işıkkent Mezarlığı Yağmursuyu Hasadı Projesi
- Bornova Emekçi Kadınlar Yağmur Parkı Projesi
- Bornova Sünger Refüjü Projesi
- Bornova Çayı Dere Ekspres Projesi
- İzmir İli, Çiğli İlçesi, Cumhuriyet Mahallesi Güneybatı Heyelanı Önleme Çalışması Kapsamında Katı Atık Depolama Sahası ve Çevresi İçin Drenaj Proje Çalışmaları
- Gediz Havzası Marmara Gölü ve Beslenme Alanı (1780 km²) Su Kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetimi ve Gölün Ekolojik Olarak Korunması Projesi
- Küçük Menderes Havzası Yağmursuyu Hasadı Projesi
- Ödemiş Biyolojik Sızdırma Göleti Projesi
- Süngerkent İzmir Sosyal Medya ve İletişim Hesaplarının Yönetimi

İZENERJİ A.Ş. Yönetim Kurulu kararları ile verilen yetkiler çerçevesinde anılan birim tarafından yapılan proje çalışmalarlarıyla ilgili olarak 31.12.2023 tarihine kadar toplam 28.894.747,40 TL gider yapılmış, 1.316.894,00 TL gelir elde edilmiştir. Sonuç olarak 2023 yılı sonu itibarıyla İZENERJİ A.Ş.’nin görev, yetki ve sorumluluğunda olmayan iş ve işlemlerle ilgili olarak net 27.577.853,34 TL tutarında gider yapılarak Şirket mali kaynaklarının faaliyet

dışı alanda harcanmasına yol açılmıştır. 2023 yılı sonu itibariyle yapılan 27.577.853,34 TL gider tutarına ilişkin yönetim kurulunun sorumluluğu bulunmaktadır.

Şirket Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yapılan ve örnek olarak seçilen 2023/689989 ihale kayıt numaralı ihalenin incelenmesinde, Şirketin “Kent İçi Dere Güzergahlarında Su Odaklı Ekolojik Koridorlar ve Entegre E-Skuter ve Bisiklet Yolları Geliştirilmesi-Bornova Çayı Pilot Uygulama Projelerinin Hazırlanması”na ilişkin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 21’inci maddesinin (f) bendi uyarınca ihaleye çıktığı görülmüştür.

Söz konusu ihalenin teknik şartnamesine göre işin tanımı Bornova Çayı (Kocaçay) güzergahı üzerinde kent-dere etkileşiminin artırılmasına yönelik mavi-yeşil ekolojik koridorların planlanması, dere kirliliğinin azaltılması, peyzaj projelerinin hazırlanması, memba-dere içi biriktirme ve sanat yapılarının geliştirilmesi ve e-skuter ve bisiklet yolunun avan ve uygulama projelerinin hazırlanması şeklindedir. Söz konusu ihale bir bütün olarak değerlendirildiğinde işin kapsamı içerisinde herhangi bir belediye şirketinin görev alanına girmeyen ekolojik koridorlar oluşturulması, taşkın kontrolü için membada depolama yapılması önerilmesi, yeşil alan, peyzaj düzenlemeleri, ıslah kanalı tespit edilmesi, su tutma bölgelerinin belirlenmesi, koridorlara entegre e-skuter ve bisiklet ulaşım yolunun projelendirilmesi, ulaşım yolu ve diğer bütün yapı ve elemanlara ait uygulama projelerinin hazırlanması, güzergah boyunca deplasesi gerekecek altyapı hatları için gerekli deplase projelerinin hazırlanması gibi konuların olduğu görülmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7’nci maddesinde; su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme, derelerin ıslahını yapma, bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi işlerinin büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluğunda olduğu hükme bağlanmıştır.

Bisiklet yollarının ve bisiklet park istasyonlarının planlanması, projelendirilmesi amacı ile çıkarılan Bisiklet Yolları Yönetmeliği’nin “Genel Esaslar” başlıklı 4’üncü maddesinde ise; bisiklet yollarının planlamasının nasıl yapılacağı, bisiklet yollarının uygulama imar planında ve varsa ulaşım ana planı ve kentsel tasarım projesinde gösterileceği, bisiklet yolunun yapılacağı bölgenin trafik yoğunluğu, fiziksel şartları ve benzeri özellikler dikkate alınarak uygulanacak bisiklet yolu türüne, İdaresince karar verileceği, bisiklet yolu projesinin ilgili idarece hazırlanacağı, büyükşehir belediyelerinde ulaşım ve koordinasyon merkezi kararı, diğer yerlerde il trafik komisyonu kararı alınmasını müteakip uygulanacağı ifade edilmiştir.

Yönetmelikte geçen İdare deyiminden kasıt ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun uygulandığı illerde yapım, bakım ve onarımı büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan yerlerde büyükşehir belediyesidir.

Yukarıda yer verilen örnek ihaleden de görüleceği üzere, İZENERJİ A.Ş.'nin 6102 sayılı Kanun kapsamında karlılık ve verimlilik esasları dikkate alınarak faaliyetlerini yürüttüğü göz önüne alındığında yapılan ihalenin amaç ve konusu Şirketin faaliyetleri ile uyuşmamaktadır.

İZENERJİ A.Ş.'nin esas faaliyeti İzmir Büyükşehir Belediyesi, İZSU ve diğer şirketlerine personel temin hizmeti sağlamaktır. İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu üyeleri her yıl yapılan olağan genel kurul kararları ile 1 yıllığına seçilmektedir. Bu kapsamda, İZENERJİ A.Ş.'de faaliyet gösteren Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezinin koordinasyonunu yürüten ve Şirkette yönetim kurulu başkan vekili olarak görev yapan kişi ilk defa 29.03.2022 tarihinde yapılan Olağan Genel Kurul Toplantısında 1 yıl süreyle seçilmiş, daha sonrada 29.03.2022 tarihinde yapılan Olağan Genel Kurul Toplantısında da tekrar seçilmiştir.

İZENERJİ A.Ş. esas sözleşmesine göre süresiz olarak kurulmuş olup, atanan yönetim kurulu üyelerinin bireysel olarak uzman olduğu hususlardan bağımsız bir yapılanması mevcuttur. Zira Şirket genel kurulu tarafından 1 yıllığına seçilen yönetim kurulu üyesinin, genel kurulca tekrar seçilmek zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla 2023 yılında İZENERJİ A.Ş.'yi temsilen seçilerek görev yapan yönetim kurulu üyelerinin, şirketin ilerleyen faaliyet dönemlerinde seçilmeme durumu bulunmaktadır. Bu kapsamda esas olan belediye şirketlerinin ana faaliyetlerinde karlılık ve verimlilik anlayışı içinde kar ederek, elde edilen bu karı ana hissedar olan İzmir Büyükşehir Belediyesine aktarmaktır.

Yukarıda yer verilen mevzuat kapsamında su kaynaklarının yönetimi belediyeler ile İZSU'nun görev ve sorumlulukları arasında belirtilmiştir. Bu kapsamda da, özellikle 2560 sayılı Kanun ile İzmir ilindeki su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek üzere İZSU kurulmuştur.

Diğer taraftan İZSU, 2560 sayılı Kanun kapsamında görev, yetkileri belirlenen bir kuruluştur. Kendisine herhangi bir mevzuat ile görev verilmeyen ve yönetim kurulunun aldığı kararlar ile kendisini görevli kılan İZENERJİ A.Ş., 6102 sayılı Kanuna göre faaliyetlerini karlılık ve verimlilik esaslarına göre yürüten, ticari amaçla kurulmuş bir Şirkettir.

Şirket cevabında özetle, Şirketin İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Başkanının su ve enerji konusundaki vizyonuna uygun olarak esas sözleşmesinde de yer alan su ve enerji alanlarında ar-ge çalışmaları yaptığı, Şirketin faaliyet alanının, İZSU'nun faaliyet alanına giren

konular ile benzeştiği, İZSU' nun faaliyetlerini gerçekleştirirken danışmanlık hizmetine veya taşeron hizmetine ihtiyaç duyması durumunda şirket vasıtası ile gerekli çalışmaların, iş ve işlemlerin yapılabilmesi için ar-ge çalışmasının yapılması ve bu alanlarda çalışabilecek personelin teminini sağlamak için bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği, Şirketin İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İZSU Genel Müdürlüğü'nün sorumluluk alanları ile ilgili herhangi bir yetki kullanmasının da söz konusu olmadığı, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bir iştiraki olarak yağmur suyu altyapı sistemini ülkemizde ilk defa uygulanacak bir sünger şehir modeli ile yatırım yapmaktan ibaret olduğu, Şirketin ana sözleşmesine istinaden, Türkiye'de ilk defa Şirketin yatırımları ile bir Sünger şehir modeli inşa edildiği, Şirket tarafından bu kapsamdaki çalışmaların geleceğe yönelik bir yatırım olduğu ve Şirkette 3 yıldır faaliyet gösteren Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezinin İZSU kurumsal çatısı altında devam ettirilmesi için çalışmaların başlatıldığı ifade edilmiştir.

Şirket cevabının değerlendirilmesinde, bulguda yer alan hususlar dışında bir cevap vermemiş olup ayrıca cevapta belirtilen hususlarla ilgili kanıtlayıcı belgeleri sunmamıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat ve yargı kararı kapsamında; İZENERJİ A.Ş.'nin esas faaliyet gelirin İzmir Büyükşehir Belediyesi, İZSU ve diğer Büyükşehir Belediye şirketlerine personel temin hizmeti sağlamak olduğu, özel olarak verilmiş herhangi bir görev, yetki ve sorumluluğu bulunmadan su kaynakları birimi tarafından yönetim kurulu kararları kapsamında harcama yapıldığı, su kaynaklarına ilişkin olarak yönetim kurulunun kendi kendine aldığı kararlar çerçevesinde Şirketi yetkilendirdiği hususları dikkate alındığında, 2023 yılı sonu itibarıyla 27.577.853,34 TL harcama yapılarak Şirketin mali kaynaklarının azalmasına sebep olan yönetim kurulunun mali olarak sorumluluğu bulunmakta olup, Şirket yönetim kurulundan tahsili gerekmektedir.

BULGU 13: Şirketin Finansal Sıkıntı Yaşamaması ve Tanıtım İhtiyacı Olmamasına Rağmen Reklam Anlaşması Yapılması

Şirketin finansal olarak sıkıntı yaşamaması sebebiyle yüksek tutarda ödenmemiş sosyal güvenlik prim borcu ile vergi borcu bulunmasına karşın reklam anlaşması yaptığı görülmüştür.

6102 sayılı Kanun'un "C) Tacir olmanın hükümleri" başlıklı 18'inci maddesinde her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Belirtilen hüküm; tacirin öngörülü, konusunu bilen, hukuki ve fiili durumu kavrayabilme özelliklerine sahip olmasını gerektirmektedir. Basiretli iş adamı kavramı kısaca ticari hayatın gereklerini ve teamüllerini iyi bilmeyi ifade etmektedir. İZENERJİ A.Ş.,

her şirket gibi kâr elde etme gayesiyle tüzel kişiliğe haiz olarak kurulmuş bir organizasyondur. 6102 sayılı Kanun hükümleri gereğince kurulan Şirketin, anılan Kanun'un 16'ncı maddesine göre tacir niteliğine haiz olması nedeniyle ticaretine ilişkin tüm faaliyetlerinde basiretli bir tacir gibi hareket etmek zorunluluğu bulunmaktadır.

Yine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre; anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve Şirket menfaatlerini gözetme yükümlülüğü altındadırlar.

Şirket yönetim kurulunun 24.08.2023 tarih ve 117 sayılı kararı ile 01.10.2023 tarihinde gerçekleşecek olan 92. İzmir Enternasyonal Fuarı etkinlikleri süresince gerçekleştirilecek olan Rock&More sahnesinin İZENERJİ A.Ş. sponsorluğunda yürütülmesi konusunda İZFAŞ A.Ş. ile sponsorluk sözleşmesi imzalanmasına karar verildiği, söz konusu kararda herhangi bir tutar belirtilmediği, ilgili yönetim kurulu kararı ile aynı tarihte İZFAŞ A.Ş. ile imzalanan "92. İzmir Enternasyonal Fuarı 2023 Reklam Hizmeti Sözleşmesi" konulu sözleşmede İZFAŞ A.Ş.'ye sözleşmede kararlaştırılan KDV dahil 3.000.000,00 TL tutarında reklam hizmet bedelinin ödeneceği, sözleşmeden doğan damga vergisinin de yine İZENERJİ A.Ş.'ye fatura edileceği hüküm altına alınmıştır.

İZFAŞ A.Ş.'ye sözleşme kapsamında ödenecek tutarın 1.000.000,00 TL'lik kısmı 20.09.2023 tarihinde, geriye kalan kısmı ise İZENERJİ A.Ş.'nin personel temin hizmeti kapsamında İZFAŞ A.Ş.'den olan alacaklarından mahsup edilmek suretiyle ödenmiştir.

Şirketin faaliyetlerini başta İzmir Büyükşehir Belediyesi, Belediyenin şirketleri, ESHOT Genel Müdürlüğü ve İZSU Genel Müdürlüğüne 696 sayılı KHK kapsamında personel tedarik hizmetinden %10 kar oranında elde ettiği gelirler ile faaliyetlerini sürdürmekte olup, esas faaliyet konusunun personel temin hizmeti sağlamak olduğu dikkate alındığında Şirketin herhangi bir reklama ihtiyacı bulunmamaktadır.

Şirket sermayesinin doğrudan ve dolaylı olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından sağlandığı, 31.12.2023 tarihi itibarıyla ödenmeyen 839.335.780,47 TL vergi borcu ile 1.408.694.278,76 TL tutarındaki gecikmiş SGK prim borcunun olduğu dikkate alındığında yukarıda belirtilen şekilde bir sponsorluk, reklam anlaşması yapılmasının Şirketin menfaatlerine uygun bir işlem olmadığı düşünülmektedir.

Belediye şirketleri nitelikleri itibariyle birer ticaret şirketi olmalarının yanında kamu kaynağı kullanmaları nedeniyle ticari amaç güden diğer şirketlerden ayrılmaktadırlar. Bu bağlamda belediye şirketlerinin harcamalarını yaparken kamu kaynağı kullandıklarının bilincinde olmaları, yaptıkları harcamalar ile şirkete sağlanan faydanın derinlemesine irdelenerek hareket etmeleri, alınan hizmet karşılığı sağlanan faydanın hizmet için katlanılan maliyetle orantılı olması gerektiği düşünülmektedir.

Şirket cevabında özetle, Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğunu, bununla birlikte kamu ortaklarının bulunması nedeniyle İZFAŞ tarafından düzenlenen Enternasyonel Fuarında Şirket faaliyetlerini ve üstlenmiş olduğu iklim değişikliği misyonunun tanıtımını sağlamak ve hizmetlerini anlatabilmek amacıyla reklam sözleşmesi yaptığını ifade etmiştir.

Bulguda da belirtildiği üzere, Şirket yürütmüş olduğu farklı faaliyet alanları bulunmasına rağmen esas gelirini İzmir Büyükşehir Belediyesi, Belediyenin şirketleri, ESHOT Genel Müdürlüğü ve İZSU Genel Müdürlüğüne sunduğu personel temin hizmetinden sağlamaktadır ve bu faaliyetler halihazırda 696 sayılı KHK hükümlerine göre yürütülmektedir. Dolayısıyla Şirketin esas gelirlerini zaten mevzuat kapsamında yürüttüğü ve reklama ihtiyaç duyulmayan kalemlerden elde ettiği, Şirketin ödeyemediği vergi ve sosyal güvenlik prim borçlarının bulunduğu, Şirketin görev, yetki ve sorumluluğunda bulunmamasına karşın Şirket yönetim kurulunun aldığı kararlar ile iklim değişikliği hususunda Şirkete görev verdiği iklim değişikliği hususunda reklam harcamalarının yapılmasının Şirket kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmadığını göstermektedir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde; 696 sayılı KHK kapsamında personel temin hizmeti sağlayan ve reklama ihtiyacı olmayan İZENERJİ A.Ş.'nin yüksek tutarda bulunan vergi borcu ile SGK prim borcunu ödemek yerine İZFAŞ A.Ş. arasında KDV dahil 3.000.000,00 TL bedelli reklam anlaşmasının imzalanması, Yönetim Kurulu tarafından 6102 sayılı Kanun'un şirket menfaatlerini gözetme ve basiretli bir tacir gibi hareket etme yükümlülüklerini yerine getirmediği şeklinde değerlendirilmektedir.

BULGU 14: Şirketler Koordinatörü Olarak Yapılan Görevlendirilmenin Hukuka Uygun Olmaması

Büyükşehir Belediyesinin doğrudan çoğunluk hissesine sahip olduğu bir şirketin yönetim kurulu başkanı ve aynı zamanda diğer bir Belediye şirketinin yönetim kurulu üyesi

olarak görev yapan kişinin İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından şirketler mali koordinatörü olarak görevlendirildiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak Belediye Başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda, anonim şirketlerde genel kurul ve yönetim kurulu olmak üzere iki organın bulunduğu, anonim şirketin zorunlu organı olan genel kurulun şirket pay sahipleri ile pay sahiplerinin yetkilendirdiği temsilcilerin katılımıyla oluştuğu, şirket organlarının seçimi, şirketin elde ettiği kazancın paylaşılması, şirketin esas faaliyetlerine ilişkin olmak üzere birçok konuda karar alma yetkisine sahip organın genel kurul olduğu, anonim şirketin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil olacağı belirtilerek yönetim kurulunun şirketin, idare ve temsil organı olduğu hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla anonim şirketlerde genel kurulun ve yönetim kurulunun nasıl teşkil edileceği ile görev ve yetkileri 6102 sayılı Kanun ile yürürlükte olan diğer düzenlemelerde açık olarak belirtilmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Destek Hizmetleri Daire Başkanlığının altında şirketler ve kuruluşlar şube müdürlüğü bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Şirketler ve Kuruluşlar Şube Müdürlüğü Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'nin "Şirketler ve Kuruluşlar Şube Müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 5'inci maddesinde, Büyükşehir Belediyesinin hissedarı olduğu şirketlerin ve onların ortağı olduğu iştiraklerin üzerinde koordinasyon sağlamaya yönelik görev, yetki ve sorumluluklarının bulunduğu belirtildikten sonra, şirketlerin sermaye taahhütlerini takip ederek bununla ilgili gerekli iş ve işlemleri ve ödemeleri yasal mevzuat çerçevesinde yapmak, şirketlerin ve onların ortağı olduğu iştiraklerin çalışmalarını, şirketlerin verecekleri raporlar ve belgeler aracılığıyla izlemek, şirketlerin ve onların ortağı olduğu iştiraklerin ekonomiklik ve verimlilik esaslarına göre idaresi, planlanması, programlanması ve işletilmesini sağlamak üzere, Belediye ile şirketler arasında etkin haberleşme, bilgi alışverişi, borç- alacak ilişkisi, personel vb. konularda raporlama faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek, şirketlerin ve onların ortağı olduğu iştiraklerin olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarına katılarak genel kurul kararlarını takip etmek, şirketlerin ve onların ortağı olduğu iştiraklerin günlük mali durum, nakit ihtiyacı, insan kaynakları mevcut durumu, personel hareketleri ve benzeri işlemlerin bilgi akışını takip etmek, bu bilgileri tablolar halinde üst yönetime sunmak, şirketlerin ve onların ortağı olduğu iştiraklerin bilançolarını gerektiğinde temin ederek üst

yönetime sunmak görev olarak belirtilmiştir. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi bünyesinde İç Denetim Birim Başkanlığı ile Teftiş Kurulu Başkanlığı bulunmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesinin doğrudan çoğunluk hissesine sahip olduğu İztarım A.Ş. yönetim kurulu başkanı ve aynı zamanda diğer belediye şirketi İZFAŞ A.Ş. yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan kişi 07.09.2020 tarih ve 589 sayılı yazı ile İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından şirketler mali koordinatörü olarak görevlendirilmiştir. Koordinatöre mali işler, iç denetim ve hukuk işleri ile ilgili konularda yardımcı olacaklar da belirlenmiştir. Yazı ekinde Büyükşehir Belediyesi Şirketler Koordinatörlüğünün görev, yetki ve sorumluluklarına yer verilmiştir. Şirketler Koordinatörlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları şu şekildedir.

- Belediye şirketleri için ortak mali işler standartlarını belirlemek ve uygulanmasını takip ederek, faaliyet sonuçları üzerinden mali analiz ve değerlendirmeler yapmak ve raporlayarak Belediye şirketlerince hazırlanan yıllık ve revize bütçeleri gözden geçirmek ve onaylamak olduğu,

- Şirketlerin faaliyet alanlarına göre risk analizleri yapılmasını ve tespit edilen risklerin takip edilmesini, yönetilmesini temin etmek olduğu (Kur, faiz, alacak, mevzuat vs.)

- Şirketlerin stratejik yatırım kararlarını değerlendirmek, öneri sunmak, bu amaçla analiz ve raporlar hazırlatıp makam onayına sunmak olduğu,

- İnsan Kaynakları uygulamaları alanında şirketler arasında yeknesaklığın sağlanması için çalışma yapmak, T.İ.S görüşmelerine katılmak, katkıda bulunmak olduğu,

- Şirketler Koordinatörlüğü bünyesinde oluşturulan iç denetim programını hazırlamak, iç denetçiler vasıtasıyla uygulamaların iç ve dış mevzuata uygunluğunu denetlemek, raporlamak, düzeltilmesini sağlamak olduğu,

- Mali müşavirler, bağımsız dış denetçiler ve hukuk müşavirlerinin Şirketler Koordinatörlüğüne karşı sorumlu olduğu, şirketlerin vergi planlamalarına nezaret ederek, şirketlerin müşavirlerle ihtilafa düşmesi halinde nihai karar merciinin Şirketler Koordinatörlüğünün olduğu,

- Şirketler Koordinatörlüğü organizasyonunun İZTARIM A.Ş. bünyesinde oluşturulacağı ve ayrı bir bütçe yapılarak cari giderlerinin bir dağıtım anahtarı vasıtasıyla İzmir Büyükşehir Belediyesi şirketlerine yansıtılacağı,

anlaşılmaktadır.

İZTARIM A.Ş. ile İZENERJİ A.Ş. arasında ayrıca koordinasyon sözleşmesi imzalanmıştır. Koordinasyon sözleşmesinde; İZTARIM A.Ş. bünyesinde oluşturulan Şirketler Koordinatörlüğünün, İzmir Büyükşehir Belediyesinin doğrudan veya dolaylı olarak hissedar olduğu şirketler arasında koordinasyonu sağlamasına yönelik destek vereceği, İZENERJİ A.Ş.'nin (sözleşme bütün belediye şirketleri ile tek tip olarak imzalanmıştır) işleyişi ile ilgili tüm ihtiyaçlarını içerebilecek mali, hukuki ve insan kaynakları konularında, inceleme, araştırma yapabileceği ve benzer konularda destek olacağı belirlenmiştir. Sözleşmenin diğer maddelerinde ise, sözleşme bedeli ve ödenmesi ile tarafların yetki ve sorumlulukları yanında diğer hususlar imza altına alınmıştır.

Diğer yandan İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulunun;

-22.05.2023 tarih ve 70 sayılı kararı ile “2023/79 sayılı 18/05/2023 tarihli İzmir Büyükşehir Belediyesi Şirketler Koordinatörlüğü olurlarına istinaden şirketimiz kadrosunda çalışan iş Sağlığı ve Güvenliği Müdürlüğünde görev yapan uzman ve pratisyen hekimlerin net maaşlarının 01/04/2023 tarihinden itibaren 45.000,00 TL olmasına”,

- 20.07.2023 tarih ve 98/1 sayılı kararı ile de “Toplu iş Sözleşmesi hükümlerince sendikalı personellere uygulanan ücret zamları sonrasında kapsam dışı personel ücretlerinin dengelenmesi için Şirketler Koordinatörlüğü ile gerçekleştirilen toplantılar neticesinde ve Şirketler Koordinatörlüğünün onayı ile görev tanımları bazında personellere ek ücret zammı uygulanmasına ve haziran ayı bordrolarına yansıtılmasına”

karar verilmiştir.

Ayrıca Şirket yönetim kurulunun 10.04.2023 tarih ve 51 sayılı kararı ile kabul edilen teşkilat şemasında da İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı ile Şirketler Koordinatörlüğüne, İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulunun hiyerarşik olarak üstünde yer verilmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı tarafından İZTARIM A.Ş. yönetim kurulu başkanının şirketler mali koordinatörü olarak görevlendirilmesi ile şirketler koordinatörlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları incelendiğinde;

- İZENERJİ A.Ş.'nin hissesine doğrudan/dolaylı olarak İzmir Büyükşehir Belediyesinin sahip olmasına karşın İzmir Büyükşehir Belediye Başkanının İZENERJİ A.Ş.'nin iş ve işlemlerine şirketler koordinatörlüğü üzerinden müdahalede bulunamayacağı, yürürlükteki

mevzuata göre sadece İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından Belediye tüzel kişiliğini temsilen genel kurula temsilci atanacağı,

- Şirket Koordinatörlüğü görevini üstlenen ve Belediyenin hissesine sahip olduğu İZTARIM A.Ş.'nin yönetim kurulu başkanı olan kişinin İZENERJİ A.Ş.'nin iş ve işlemlerine ait hususlarda karar/onay verme yetkisinin bulunmadığı, bu yetkinin sadece İZENERJİ A.Ş. genel kurul ve yönetim kuruluna ait olduğu,

- 6102 sayılı Kanun'a göre, yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlayarak genel kurula sunacağını, başka bir deyişle yönetim kurulunun şirketin mali tablolarını hazırlamakla görevli organ olduğu, Şirket bağımsız denetçisinin şirket genel kurulunca seçileceği, İZENERJİ A.Ş.'nin vergi ödev ve sorumluluklarının ise vergi mevzuatı çerçevesinde yerine getirmeye yetkili ve sorumlu organın yönetim kurulu olduğu bilinen bir husustur.

Dolayısıyla İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından yetkilendirilen Şirketler Koordinatörlüğünün; İZENERJİ A.Ş.'nin mali müşavir, bağımsız dış denetçilerinin koordinatöre karşı sorumlu olduğu, şirketlerin vergi planlamalarına nezaret edeceği ve şirketin müşavirlerle ihtilafa düşmesi halinde nihai karar merciinin şirketler koordinatörlüğünde olduğu, belediye şirketleri için ortak mali işler standartlarını belirleyerek ve uygulanmasını takip etmesi, faaliyet sonuçları üzerinden mali analiz ve değerlendirmeler yaparak raporlaması, şirketlerce hazırlanan yıllık ve revize bütçeleri gözden geçirerek onaylamasına ilişkin yetkilendirilmesinin 6102 sayılı Kanun ve vergi mevzuatı kapsamında hukuka uygun olmadığı,

-Şirket Koordinatörlüğü tarafından İZENERJİ A.Ş. faaliyet alanlarına göre risk analizleri yapılmasını ve tespit edilen risklerin takip edilmesini, yönetilmesini temin etmek (Kur, faiz, alacak, mevzuat vs.) olarak belirtilen hususun ise,

6102 sayılı Kanun'un "Riskin erken saptanması ve yönetimi" başlıklı 378'inci maddesinde, borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulunun şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlü olduğu, diğer şirketlerde ise bu komitenin denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurularak ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda vereceği, komitenin yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda

durumun değerlendirilerek, varsa tehlikelere işaret ederek çareleri göstereceği ve raporun denetçiye de yollanacağını belirtildiği, dolayısıyla Şirket yönetimi ve denetimi ile ilgili yasal olarak bir görevi olmayan ve Belediye Başkanı tarafından görevlendirilen Şirketler Koordinatörlüğünün İZENERJİ A.Ş.'nin faaliyet alanlarına göre risk analizlerini yapması ve tespit edilen risklerin takip ederek yönetmesinin hukuki dayanağının bulunmadığı,

sonucuna varılmıştır.

Şirketlerin genel kurul ve yönetim kurulu organları ile Büyükşehir Belediyesi Şirketler ve Kuruluşlar Şube Müdürlüğü, Büyükşehir Belediye Başkanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı ve İç Denetim Birim Başkanlığı aracılığıyla koordinatöre verilen görevlerin gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Hukuken var olan organ ve birimler aracılığıyla bunların yapılması mümkün iken, hukuki dayanağı olmayan ve Başkan tarafından görevlendirilen koordinatör eliyle bu tür işlemlerin yapılması paralel ve fiili yapı oluşturmaktadır. Şirketlerde sorumluluk ilgili organlarda olduğu halde, kararlarda imzası olmayan koordinatörün talebi ile alınan kararlardan sorumlu olmaları ayrıca tartışma konusudur. Her ne kadar imzayı atanların sorumlu olduğu ifade edilebilir ise de, koordinatörün bulunduğu konum dikkate alındığında yönetim kurulu üyelerinin gelen talebin aksine karar alabilmeleri fiili olarak mümkün görünmemektedir.

Diğer yandan ise, İZENERJİ A.Ş.'nin faaliyetlerini yürütürken yapacağı iş ve işlemleriyle sorumlu ve yetkili olan organları 6102 sayılı Kanun'a göre genel kurul ve yönetim kurulu olması karşısında, Şirketin teşkilat şemasında İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı ile Şirketler Koordinatörlüğüne yer verilmesi ile İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulunun 70 ve 98/1 sayılı kararları ile yapacağı iş ve işlemlerde "...Şirketler Koordinatörlüğünün onayı..."nın alınmasının 6102 sayılı Kanun'a uygun olmadığı değerlendirilmektedir. 6102 sayılı Kanun'da Şirketin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği açık olarak belirtilmiştir.

Her ne kadar koordinatörün Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak görev ve yetkisi kapsamında görevlendirildiği ve şirketlerin verimliliğinin artırılmasının amaçlandığı ifade edilebilir ise de, bu amacın yukarıda belirtilen Büyükşehir Belediyesinin birimleri ve şirketlerin organları ile de sağlanması mümkündür. 6102 sayılı Kanun'da şirketin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği açık olarak belirtildiğine göre, şirket yönetim kurulu üyesi olarak görevlendirilen kişilerin niteliklerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Nihai olarak koordinatörün yaptığı işlemlerin niteliği uygun yönetim kurulu üyeleri tarafından yapılması mümkündür.

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanının, Belediyenin doğrudan veya dolaylı olarak çoğunluk hissesine sahip olduğu şirketlerin yönetilmesine dair oluşturulan Şirketler Koordinatörlüğünün, İZENERJİ A.Ş.’nin faaliyetleri kapsamında yapacağı iş ve işlemler üzerinde herhangi bir görev, yetki ve sorumluluğunun olamayacağı, Şirketi yönetmekle görevli organın yönetim kurulu olduğu dikkate alındığında oluşturulan Şirketler Koordinatörlüğünün hukuki dayanaktan yoksun olması nedeniyle uygulamaya son verilmesi uygun olacaktır.

BULGU 15: İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetinin Doğrudan Temin Yöntemiyle Alınması

Şirketin iş sağlığı ve güvenliği hizmet alımını 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında ihale yapılmadan 22/d maddesi çerçevesinde doğrudan temin usulüyle gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun “İşverenin genel yükümlülüğü” başlıklı 4’üncü maddesinde mesleki risklerin önlenmesine yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işverenin; çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendireceği, çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak yerine getirebileceği ifade edilmiştir.

Bu kapsamda iş sağlığı ve güvenliği hizmet alımına ilişkin belgeler incelendiğinde, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin, söz konusu hizmetleri sunmakla yetkili ortak sağlık güvenlik birimi olan ve aynı zamanda İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin bir şirketi olan ... Sağlık Hizmetleri Ticaret A.Ş.’den 4734 sayılı Kanun’un 22’nci maddesinin (d) bendi kapsamında doğrudan temin usulüyle gerçekleştirildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kanun’un “Temel İlkeler” başlıklı 5’inci maddesinde bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usul olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla idarelerin ihtiyaçlarının temininde öncelikle bu usullere başvurması, bu usullerin uygulanabilir olmadığı hallerde anılan Kanun’da belirtilen diğer alım yöntemlerine başvurmaları esastır.

4734 sayılı Kanun’un “Doğrudan temin” başlıklı 22’nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler her yıl güncellenmekte olup yüklenici ile imzalanan 30.12.2022 tarihli sözleşme zamanında anılan Kanun’un 22/d maddesi kapsamında alımı yapılabilecek ihtiyaçlar

İçin parasal limit büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idareler için 218.395,00 TL'dir.

Doğrudan temin yöntemiyle yapılacak alımlara ilişkin usul ve esasları düzenleyen "Doğrudan Temin Yöntemiyle Yapılacak Alımlara İlişkin Tebliğ" in 14'üncü maddesinde Kamu İhale Kurumu tarafından her yıl güncellenen parasal limitleri aşmayan mal ve hizmet alımlarının Kanunun 22/d bendi kapsamında yapılabileceği, parasal limitler dâhilinde yapılacak alımlarda, piyasada yapılan fiyat araştırması sonucunda bu limitlerin aşılabacağına tespit edilmesi halinde, ihtiyacın 4734 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine göre ihale yoluyla temin edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Şirket tarafından alınan iş sağlığı ve güvenliği hizmeti için imzalanan sözleşme incelendiğinde, söz konusu sözleşme bedelinin 4.973.838,98 TL olduğu dolayısıyla 4734 sayılı Kanun'un 22/d bendinde belirtilen parasal limitin aşıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ilgili alımın anılan Kanun'da yer alan ihale yöntemlerinden biri ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Şirket cevabında özetle, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşları ile şirketlerinde görev yapan özel güvenlik görevlisi personellerin 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte Şirket bünyesine geçişlerinin sağlandığı, 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Belediyeler ile bağlı kuruluşlarının, 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımını ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu kendi şirketlerine doğrudan temin yoluyla sürdürmelidir, hükmüne istinaden özel güvenlik görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetinin %51 hisse ortağı olunan İzmir Büyükşehir Belediyesi şirketinden alındığı, ilgili hizmetin kendi personeli ile yürütülmesi için gerekli çalışmaların başlatıldığı ifade edilmiştir.

Şirket cevabı değerlendirildiğinde, Şirkete 696 sayılı KHK ile geçişi sağlanan personellerin 6631 sayılı Kanun'dan kaynaklanan iş sağlığı ve güvenliği hizmetinin personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı gibi değerlendirildiği, bu nedenle ilgili hizmetin doğrudan temin kapsamında %51 ortağı olunan belediye şirketinden alındığı ifade edilmiştir. 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 20'nci maddesinde il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin, personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerini 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22'nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı suretiyle birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait ve halen bu kapsamda hizmet alımı yaptığı mevcut şirketlerinden birine, bu nitelikte herhangi bir şirketi

bulunmuyorsa münhasıran bu amaçla kuracakları bir şirkete gördürebileceği ifade edilmiştir. Ancak ilgili maddede belirtildiği üzere bu madde kapsamında belediye bağlı kuruluşları yer alırken belediye şirketleri yer almamaktadır. Belediye bağlı kuruluşları belediyelere bağlı ulaşım, su, kanalizasyon vb hizmetleri sunan kuruluşlardır. Belediye şirketleri ise 6102 sayılı TTK hükümlerine istinaden kurulan sermaye şirketleridir.

Sonuç olarak, Şirket tarafından iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin olarak alınan hizmetin 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitleri aşması nedeniyle ilgili hizmetin bu yöntemle alınması anılan Kanun'a aykırılık oluşturmaktadır.

BULGU 16: 4734 Sayılı Kanunda Gösterilen Yöntemlere Uymayan Alımların Yapılması

Yapılan incelemede bazı alımların, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda öngörülen alım usullerine uyulmaksızın gerçekleştirildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinde Kanun'un amacı, kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek olarak ifade edilmiştir. İhale tanımı ise 4'üncü maddede Kanun'da yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemler olarak tanımlanmıştır.

4734 sayılı Kanun'da ihale usulleri 19 ila 21'inci maddelerde sayılmış olup açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü, pazarlık usulü olmak üzere anılan Kanun'a göre ihale yöntemi olarak belirlenmiştir. Kanunda ihale usulü dışında doğrudan temin ve tasarım yarışmaları da alım yöntemi olarak gösterilmiş olup, Kanun'un 3'üncü maddesinde istisna edilen kurum ve kuruluşlar ile 4'üncü maddesinde muaf tutulan alımlar dışındaki tüm mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin yukarıdaki beş yöntemden biri ile yapılması gerektiği açıktır. Hem Mal Alımları Uygulama Yönetmeliği, hem de Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde "*İhalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Pazarlık usulü ile ihale yapılması ve doğrudan temin yoluyla ihtiyaçların karşılanması ise ancak Kanunda belirtilen özel hallerde mümkündür.*" denilmektedir.

Özetle, Şirketin alımlarını öncelikle 4734 sayılı Kanun'da sayılan ihale yada alım yöntemleri ile gerçekleştirmesi gerekmektedir. İhale Kanunu'na tabi kurum ve/veya

kuruluşların, Kanun'a tabi alımlarını başka bir usulde gerçekleştirmeleri mümkün değildir.

Ancak Şirkette yapılan incelemede ihale veya doğrudan temin usulü olmaksızın alımlar gerçekleştirildiği, sözleşmeler imzalandığı tespit edilmiştir. 320-Saticılar Hesabının alacağından Şirkette, bu şekilde alımlar yapıldığı, örneğin danışmanlık hizmeti için Tanay ...'a 289.155,12 TL, İsmail ...'na 125.000,00 TL, avukatlık için Mert ...'e 177.551,04 TL, bağımsız denetim için ... Bağımsız Denetim AŞ'ye 248.500,00 TL vb ödemeler yapıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak, istisna kapsamında da olmayan bu alımların, 4734 sayılı Kanun'da belirtilen usullerden biriyle yapılmasının mevzuata uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 17: İzmir Büyükşehir Belediyesine Bedelsiz Olarak Gayrimenkul Tahsis Yapılması

Şirketin kendi mülkiyetinde olmayan, üçüncü bir taraftan kiraladığı ve depo olarak kullandığı binanın İzmir Büyükşehir Belediyesinin Meclis Kararı doğrultusunda İzmir Büyükşehir Belediyesinin kullanımına bedelsiz olarak tahsis edildiği görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında kurulan belediye şirketlerinin belediyelerden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmakta olup, ilgili şirketler kâr elde etme gayesiyle kurulmuş bir organizasyondur.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik'in tanımlar başlıklı 3'üncü maddesinde tahsis kavramı mülkiyeti kendilerinde kalması koşuluyla kamu idarelerince, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi amacıyla mülkiyetlerindeki taşınmazların, birbirlerine veya köy tüzel kişiliklerine; Hazineye ait taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin ise, Maliye Bakanlığınca hizmetin devamı süresince kamu idarelerinin veya köy tüzel kişiliklerinin bedelsiz olarak kullanımına bırakılması olarak ifade edilmiştir. Aynı maddede kamu idarelerinden kastın tahsis açısından, Yönetmelik ekindeki idareler ile kendilerine tahsis yapılması açısından köy tüzel kişilikleri olduğu belirtilmiş olup, Yönetmelik ekinde yer alan idareler arasında genel bütçe kapsamındaki idareler, özel bütçeli idareler, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler gösterilmiştir. Mahalli idareler kavramının içerisine ise belediyeler tarafından kurulan şirketler dahil edilmemiştir.

Dolayısıyla tahsis kavramı kamu idareleri arasında ilgili Yönetmelik ekinde sayılan kurumlar arasında gerçekleşebilecek bir husus olup, belediye şirketleri tarafından kiralanan

taşınmazların bedelsiz olarak başka bir şirketin veya kamu kurumunun kullanımına bırakılması hukuken doğru bulunmamaktadır.

Yapılan incelemede, Şirketin Umurbey Mahallesi, ... numaralı adreste depo olarak 01.08.2011 tarihli kira sözleşmesi ile üçüncü bir kişiden kiralamış olduğu binayı 16.07.2020 tarihli ve 57 karar numaralı yönetim kurulu kararı ile İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis ettiği tespit edilmiştir.

Belediyeye tahsis edildiği 2020 yılından itibaren kiralanan gayrimenkul için Şirket tarafından 904.518,09 TL brüt kira ödemesi yapıldığı anlaşılmıştır.

İZENERJİ A.Ş.'nin 6102 sayılı Kanun kapsamında kurulan ve ayrı bir tüzel kişiliğe sahip belediye şirketi olması, hukuken kamu kurumu sayılmaması, Şirketin üçüncü taraflar ile olan ilişkilerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etme, şirket menfaatlerinin korunması hususunda dikkat ve özen gösterilmesi yükümlülüğü bulunmaktadır.

Sonuç olarak bedelsiz bir şekilde Belediyeye tahsis edilen binaya ilişkin bugüne kadar ödenen kira bedellerinin faizi ile birlikte tahsil edilmesi ve bundan sonraki süreçte ilgili kiraların tahsis yapılan tarafından ödenmesi konusunda düzeltici adımların atılması gerekmektedir.

BULGU 18: Kiracısı Olunan Taşınmazların Kira Bedellerinin Mevzuatta Öngörülen Tutardan Yüksek Oranda Arttırılması

Şirketin kiracısı olduğu yerlerdeki kiraların mevzuatta belirlenen orandan yüksek artırıldığı tespit edilmiştir.

6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 344'üncü maddesine göre tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalarının, bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki (TÜFE) oniki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerli olduğu, bu kuralın bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanacağı ifade edilmiştir.

17.01.2019 tarih ve 7161 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 56'ncı maddesiyle bu tarihten önce üretici fiyat endeksine (ÜFE) göre belirlenen artış oranı, bu tarihten sonra TÜFE oranına göre belirlenmekte olup 7161 sayılı Kanun'a göre mezkur düzenleme 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yapılan incelemede 2019 yılından sonra yapılan kira sözleşmelerinin bir çoğunda yapılan kira artışlarının ÜFE'ye, bazılarında ise ÜFE ve TÜFE toplamının ikiye bölünmesi neticesinde bulunacak rakama göre yapıldığı görülmüştür. Örneğin, Şirketin 01.01.2020 tarihinde kiraladığı Çamdibi Mahallesi ... Altındağ/İzmir adresindeki deponun 2022 yılındaki 10.165,01 TL'lik kirası, 2022 aralık ayı ÜFE oranı olan %128,47 oranında arttırılarak 23.223,98 TL'ye çıkarılmıştır. Oysa mevzuat doğrultusunda aynı aya ilişkin %72,31'lik TÜFE kadar artış yapıldığında kira tutarı 17.515,33 TL olması gerekmektedir. Benzer durumun Şirket tarafından yapılan diğer kiralamalarda da olduğu tespit edilmiştir. ÜFE ve TÜFE endeksleri arasında TÜFE aleyhine bazı aylarda %100 fark oluştuğu, dolayısıyla şirketin olması gerekenden yüksek kira artışları yapılarak zarara uğratıldığı anlaşılmaktadır.

Şirket cevabında, sözleşmelerin özel hukuk kapsamında akit serbestisi içerisinde yapıldığı, 2024 yılı içerisinde TÜFE oranlarının ÜFE oranlarını aştığı, dolayısıyla TÜFE yerine ÜFE oranında zam yapılmasının Şirketin yararına olduğu ifade edilerek örnek kira hesaplamasına yer verilmiştir.

TÜİK tarafından 2023 yılına ilişkin olarak aylık olarak yayınlanan TÜFE ve ÜFE oranları şöyledir;

Tablo 7: 2023 Yılı ÜFE-TÜFE Oranları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	125,53	120,72	113,73	105,5	95,8	86,59	78,51	71,97	65,55	58,46	53,15	49,93
TÜFE	72,45	71,83	70,20	67,20	63,72	59,95	57,45	56,28	55,30	54,26	53,40	53,86
Fark	53,08	48,89	43,53	38,30	32,08	26,64	21,06	15,69	10,25	4,20	-0,25	-3,93

Görüleceği üzere denetim döneminde sadece iki ay TÜFE rakamları ÜFE rakamlarından yüksek olup bu iki ayın toplamı dahi ÜFE'nin TÜFE'den fazlalığının en az olduğu ekim ayındaki oranın altında kalmaktadır. Dolayısıyla denetim döneminde kira oranlarının ÜFE'ye göre arttırılmasının Şirketi zarara uğrattığı açıktır.

Şirket savunmasında akit serbestisine atıf yapılmış, artış oranlarının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Borçlar Kanununun 26'ncı maddesinde sözleşme özgürlüğünü Tarafların, bir sözleşmenin içeriğini Kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilmeleri olarak tanımlamaktadır. Aynı Kanun'un 344'üncü maddesinde kira bedeline ilişkin, "Tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları, bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerlidir." denilmektedir. Görüleceği üzere taraflara kira artışında yapılabilecek maksimum oran emredici şekilde gösterilmiştir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin

2017/16299 sayılı kararında kira artış oranının ÜFE'den (2019 öncesi kira artışları ÜFE oranında arttırılmaktaydı) yüksek belirlenmesine ilişkin açılan davada “... ödenen aylık kira miktarına on iki aylık ortalamaya ait ÜFE oranını geçmeyecek şekilde artış uygulanarak takip konusu aylara ait ödenmesi gereken aylık kira miktarı bulunup sonucuna göre alacak ve tahliye yönünden karar verilmesi gerekirken, bu hususlar üzerinde durulmadan kira sözleşmesinin hususi şartlar bölümünün 6. maddesinde yer alan %12,5 artış şartı uygulanmak suretiyle aylık kira miktarı hesaplanarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.” denilerek sözleşme özgürlüğünün, Kanunun emredici hükümleri ile çatışması durumunda geçersiz olduğuna hükmedilerek karar bozulmuştur.

Sonuç olarak, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri çerçevesinde Şirket tarafından yapılan kiralamalarda, kiralayan nezdinde hukuki girişimlerde bulunularak fazla ödenen kira tutarlarının tahsil edilmesi, tahsilinin mümkün olmaması durumunda fazla ödemeye onay veren sorumlulardan tahsili gerekmektedir.

BULGU 19: Vergi ve Sosyal Güvenlik Kurumu Borçlarının Vadesinde Ödenmemesi Sebebiyle Gecikme Cezası Ödenmesi

Şirketin, vergi ve SGK prim borçlarını vadesinde ödemediği ve bu nedenle de gecikme cezası ödediği görülmüştür.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun “Kabul edilmeyen indirimler” başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, kurum kazancının tespitinde bu Kanun'a göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizlerinin indirim konusu yapılamayacağı ifade edilmiştir.

Şirket tarafından bu şekilde ödenen gecikme zammı ve faizlerin Şirketin hasılatından indirimi kabul görmeyen giderler olması nedeniyle Şirketin kurum kazancına ilave edilerek vergi matrahına eklenmektedir. Dolayısıyla yapılan bir gider sonucunda bu tutarın kurum kazancından indirimi kabul edilmemesi ve kurum kazancına ilave edilmesi Şirketin vergi yükünü arttırmaktadır. Bu sebeple kanunen kabul edilmeyen giderler, Şirketin gelirlerinin azalmasına sebep olduğu gibi vergi matrahını artırarak dolaylı olarak Şirketin öz sermayesinde azalışa sebep olmaktadır.

Şirket tarafından 2023 yılında vergi ve SGK prim ödeme tarihlerinin geçirilmesi sebebiyle toplamda 20.910.912,34 TL gecikme zammı ödenerek kanunen kabul edilmeyen gider yapıldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca 31.12.2023 tarihi itibariyle ödenmeyen vergi ve SGK prim borçları ile ilgili olarak Şirket tarafından hesaplanan (ödenmeyen) gecikme zammı toplam tutarı da 230.289.484,12 TL olarak belirlenmiştir. Buna ek olarak söz konusu tutarlar her geçen gün artmakta olup 19.02.2024 tarihi itibariyle ilgili tutar 345.255.751,56 TL'ye ulaşmıştır.

Sonuç olarak, Şirket tarafından vergi ve SGK primlerinin ödenmesinde temerrüde düşmeyecek şekilde nakit planlaması yapılarak gecikme zammı olarak ödenen ve kanunen kabul edilmeyen gider olarak hesaplara alınan tutarların ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir.

BULGU 20: Yönetim Kurulu Üyeleri Arasından Atanan Murahhas Üyelerle İlgili Hatalı Uygulama Yapılması

Şirketin 2023 yılında yapılan olağan genel kurul kararı ile seçilen 11 adet yönetim kurulu üyesinin tümünün esas sözleşmeye aykırı olarak murahhas üye olarak görev aldıkları görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Yönetim ve Temsil" başlıklı 365'inci maddesinde, anonim şirketin yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil olunacağı, "Yönetimin devri" başlıklı 367'nci maddesinde yönetim kurulunun esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabileceği, bu iç yönergenin şirketin yönetimini düzenleyeceği; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlara, yerlerini göstereceği, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirleyeceği, yönetim kurulunun istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendireceği, yönetimin devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine ait olduğu, "Temsil Yetkisi" başlıklı 370'inci maddesinin ikinci fıkrasında da, yönetim kurulunun, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebileceği ve en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olmasının şart olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer alan hükümlerden anlaşılacağı üzere, yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. Temsil yetkisinin yönetim kurulu üyelerinden bir ya da birkaçına devredilmesi durumunda, bu üyelere murahhas üye denilmektedir.

İZENERJİ A.Ş.'nin esas sözleşmesi incelendiğinde, anılan sözleşmenin 13'üncü maddesinde; *“yönetim kurulu dilerse TTK m.367 hükmü uyarınca bir iç yönerge hazırlayarak yönetimi kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkilidir.”* ifadesine yer verilmiştir.

6102 sayılı Kanun'un 367'nci maddesinde, şirket yönetimine ilişkin olarak bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine yetki verilebileceği açık olarak yer almıştır. İZENERJİ A.Ş.'nin esas sözleşmesinde de, iç yönerge hazırlayarak yönetimi kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili olduğuna dair düzenleme bulunmasına karşın Şirket yönetim kurulunda yer alan 11 adet yönetim kurulu üyesinin tamamının murahhas üye olarak seçildiği görülmüştür.

Şirketi temsil yetkisine sahip murahhas üye görevlendirilmesinin 6102 sayılı Kanun'un 367'nci maddesi ile Şirket esas sözleşme hükümlerine göre yapılması gerekmektedir.

BULGU 21: Yönetim Kuruluna Verilen Murahhas Üyelik Ücretinin Yönetim Kurulu Kararıyla Belirlenmesi

Şirketin 2023 yılında yapılan olağan genel kurul kararı ile seçilen 11 adet yönetim kurulu üyesinin tamamının murahhas üye olarak seçildiği ve bu üyelerin murahhas üyelik ücretinin yönetim kurulu kararıyla belirlendiği görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun “Yönetim Kurulu Üyelerinin Mali Hakları” başlıklı 394'üncü maddesinde; *“Yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kardan pay ödenebilir.”* hükmüne yer verilmiştir. Anılan Kanun maddesiyle, yönetim kurulu üyelerine yapılacak ödemelerin esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirleneceği düzenlenmiştir.

Mezkur Kanun'un anonim şirketlerde genel kurulun görev ve yetkilerini düzenleyen 408'inci maddesinin 2'nci fıkrasında, çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurula ait devredilemeyecek görev ve yetkiler

belirlenmiştir. Anılan fıkranın (b) bendinde; “Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları” hükmüne yer verilerek yönetim kurulu üyelerinin ücretlerini belirleme yetkisinin şirket genel kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında bulunduğu hükme bağlanmıştır.

Şirketin 29.03.2023 tarihinde gerçekleştirdiği 2022 yılına ait olağan genel kurul toplantısında 11 adet yönetim kurulu üyesi seçilmiş, seçilen bu üyelerin her birine huzur hakkı ücreti olarak aylık net 7.500 TL ödenmesine kararı alınmıştır. İlave olarak, İZENERJİ A.Ş. yönetim kuruluna, murahhas üyeleri atama ve atanmış murahhas üyelere de 85.000 TL üst sınırına kadar murahhas üye ücreti belirleme yetkisine karar verilmiştir. Diğer bir deyişle, anılan genel kurul kararı ile yönetim kurulu üyelerine her ay net 7.500 TL huzur hakkı ödenmesine ek olarak 85.000 TL’ye kadar da murahhas üye ücreti ödenmesine, murahhas üye ücretlerinin de yine İZENERJİ A.Ş. yönetim kurulu kararıyla belirleneceğine karar verilmiştir.

Şirket genel kurul yetkisinde bulunmasına karşın yönetim kurulu tarafından alınan kararlarla yönetim kurulu üyelerinin kendilerine ödenecek olan murahhas üye ücretlerinin belirlenmesine ilişkin detaya aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 8: 2023 Yılı Murahhas Üye Ücret Tutarları

Sıra No	Yönetim Kurulunda Görevi	Adı ve Soyadı	Murahhas Üyeliği	Yönetim Kurulu Üye Huzur Hakkı Ücreti (Net) TL	Tarih sırasına göre Yönetim Kurulu Kararları (YKK) ile belirlenen murahhas üye ücretleri (Net) TL	Huzur Hakkına ilave olarak ödenen Murahhas Üye ücreti (En son Ödenen) (Net) TL
1	Başkan	...	Var	7.500,00	06.02.2023 tarih ve 14 sayılı YKK - 31.000,00 TL 06.07.2023 tarih ve 91 sayılı YKK - 47.500,00 TL	47.500,00
2	Üye	...	Var	7.500,00	17.02.2023 tarih ve 19 sayılı YKK - 31.000,00 TL 06.07.2023 tarih ve 91 sayılı YKK - 28.925,00 TL	28.925,00
3	Üye	...	Var	7.500,00	17.02.2023 tarih ve 19 sayılı YKK - 6.000,00 TL 08.08.2023 tarih ve 108 sayılı YKK - 8.500,00 TL	8.500,00
4	Üye	...	Var	7.500,00	17.02.2023 tarih ve 19 sayılı YKK - 3.500,00 TL 08.08.2023 tarih ve 108 sayılı YKK - 4.500,00 TL	4.500,00
5	Üye	...	Var	7.500,00	17.02.2023 tarih ve 19 sayılı YKK - 3.500,00 TL 08.08.2023 tarih ve 108 sayılı YKK - 4.500,00 TL	4.500,00
6	Üye	...	Var	7.500,00	17.02.2023 tarih ve 19 sayılı YKK - 3.500,00 TL 08.08.2023 tarih ve 108 sayılı YKK - 4.500,00 TL	4.500,00
7	Üye	...	Var	7.500,00	01.09.2023 tarih ve 122 sayılı YKK - 4.500,00 TL	4.500,00
8	Üye	...	Var	7.500,00	16.08.2023 tarih ve 112 sayılı YKK - 2.500,00 TL	12.500,00
9	Üye	...	Var	7.500,00	02.11.2023 tarih ve 158 sayılı YKK -28.500,00 TL	28.500,00
10	Üye	...	Var	7.500,00	17.02.2023 tarih ve 19 sayılı YKK - 19.500,00 TL	19.500,00
11	Üye	...	Var	7.500,00	06.02.2023 tarih ve 14 sayılı YKK - 22.000,00 TL 06.07.2023 tarih ve 91 sayılı YKK - 32.800,00 TL	32.800,00

Yukarıda yer verilen tablo incelendiğinde, Şirket yönetim kurulu tarafından yönetim kurulu üye ücretlerinde genel kurul kararıyla belirlenen aylık net 7.500 TL huzur hakkı ile ilgili bir değişikliğe gidilmemesine karşın, murahhas üye ücretlerinde objektif bir ölçüt uygulanmadan yönetim kurulu başkanı ile üyelere ödenen tutarlar arasında önemli tutarda farklılıklar bulunmaktadır.

Örneğin Şirket yönetim kurulu başkanına 2023 yılı içinde aylık net 7.500,00 TL huzur hakkı, 01.06.2023 tarihinden itibaren de net 47.500,00 TL murahhas üyelik ücreti olmak üzere toplam 55.000,00 TL ödenirken, üyelere birine 2023 yılı içinde aylık net 7.500,00 TL huzur hakkı, net 4.500,00 TL murahhas üyelik ücreti olmak üzere toplam 12.000,00 TL ödenmiş, olup üyeler arasında ücret farklılığının sebebine ilişkin yönetim kurulu kararlarında bir açıklamaya rastlanmamıştır.

Diğer taraftan Şirketin 11 adet yönetim kurulu üyesinin tamamı murahhas üye olarak seçilmesine karşın, yönetim kurulu üyelerinden seçilen 3 murahhas üyenin Şirketin temsil yetkisini kullandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Şirketin iş ve işlemleri ile ilgili temsil yetkisini kullanmadan murahhas üye ücreti alan 8 üyeye ödenen tutarların faizi ile birlikte tahsil edilmesi gerekmektedir.

6102 sayılı Kanun'a göre, yönetim kurulu üyelerinden murahhas üyeliğe atanan yönetim kurulu üyelerine ödenecek ücretin şirket genel kurul kararı veya esas sözleşmeyle belirleneceği, söz konusu yetkinin bizzat genel kurul tarafından kullanılması gerektiği ve bu yetkinin şirket genel kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında bulunan bir yetki olduğu anlaşılmaktadır. İZENERJİ A.Ş. genel kurulu tarafından yetki kullanımında ücretin belirli ve anlaşılabilir olması gerekmektedir. Bu nedenle murahhas üyeliklere atanan üyelere ödenecek ücretin yönetim kurulu kararlarıyla belirlenmesi veya artış yapılması 6102 sayılı Kanun'a aykırılık oluşturmaktadır.

Şirket cevabında özetle, yönetim kuruluna murahhas üye belirleme, belirlenen üyelere kişi özelliklerine göre bir üst sınıra kadar ücret belirleyebilme yetkisi verildiğini, bu yetkinin genel kurul tarafından belirlenen rakamı aşmamak üzere verildiğini, genel kurul tarafından belirlenen ücret aralığında rakam belirlenmesinin mevzuata uygun olduğunu, murahhas üyelerin yalnızca temsil etme nitelikleri ile değil kişisel bilgi ve deneyimlerinden yararlanılması amacıyla değerlendirildiğini ifade etmiştir.

Ancak bulguda da belirtildiği üzere, 6102 sayılı Kanun'un 394'üncü maddesinde yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak

şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay ödenebileceği, ilgili Kanun'un genel kurulun görev ve yetkilerini düzenleyen 408'inci maddesinin 2'nci fıkrasında yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmalarının genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında olduğu açıkça ifade edilmiş olup, bulgu konusu olan murahhas üye ücretlerinin belirlenmesi konusunda genel kurul tarafından bir üst limit belirlenip bu limitler dahilinde yönetim kurulu üyelerinin kendi ücretlerini kendilerinin belirlemesi yönünde bir hükme yer verilmemiştir.

Sonuç olarak, yönetim kurulu üyelerine ödenen murahhas üyelik ücretlerinin yönetim kurulu kararıyla belirlenmesi 6102 sayılı Kanun'a aykırılık oluşturması nedeniyle, söz konusu ücretlerin esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmesi, temsil yetkisini kullanmadan murahhas üye ücreti alan 8 üyeye ödenen tutarların faizi ile birlikte tahsil edilmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>